

ŠTAMPARNA
KUPČIČEVA
V GORICI

RAUDARA

GLASILO KOLEKTIVA REK VELENJE

LETO VIII

PETEK, 16. AVGUSTA 1974

ŠT. 7-8

VISOK OBISK V NAŠI JAMI

V petek, 19. julija, med 11. in 13. uro so bili na obisku v naši jami /na vseh treh mehaniziranih čelih v stebru 8/ predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Andrej Marinc /na sliki v sredi/, član predsedstva skupščine SR Slovenije Tone Bole in republiški sekretar za finance Jože Florjančič /na sliki desno/.

Visoki gostje so se pogovarjali z Mirkom Bizjakom, našim glavnim direktorjem, in Slavkom Janežičem, direktorjem TOZD RLV, o rudarjenju in pogojih rudarjenja naših rudarjev.

Izkazana pozornost pomembnih delavcev v telesih republiške vlade je bila našim rudarjem všeč.

SREČNO

KAKO SMO
PRAZNOVALI
3. JULIJ?

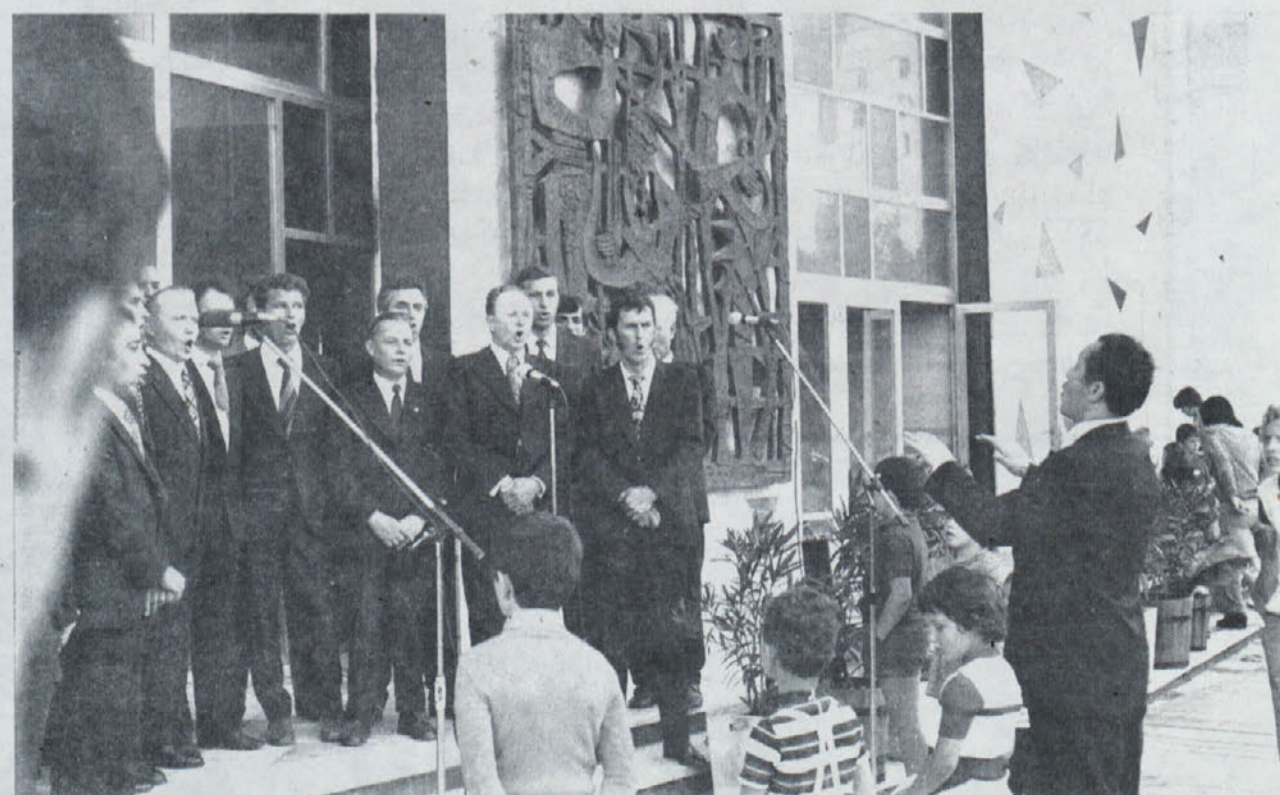
/Zgoraj in spodaj/ Slavnostni sprejem v Zvezo komunistov v sejni dvorani SOb Velenje 28. junija - V Zvezo komunistov je vstopilo 42 naših delavcev in delavk, V prihodnji številki razgovor s petimi od njih.

/Zgoraj/ Prvega julija je sindikalna delegacija obiskovala naše delavce v bolnicah - Ob stisku roke in želji za hitro okrevanje še simbolično darilo! /Slikal Goršek, DSSS/

/Zgoraj/ Pri tradicionalnem podeljevanju priznanj, odlikovanj in nagrad v Delavskem klubu 2. julija so bili navzoči tudi naši gostje iz Sovjetske zveze - Pred tem je za uvod v slovesnost zunaj, pred Domom kulture, igrala Rudarska godba, nastopil pa je tudi pevski zbor "Kajuh" /Spodaj/.

PARADA IN OSREDNJA PROSLAVA RUDARSKEGA PRAZNIKA NA MESTNEM KOTALKALIŠČU 3. JULIJA

/Zgoraj/ Brzopotezni šahovski turnir v Delavskem klubu 30. junija. Nastopilo je osem ekip.

Rezultati!

ŽŠK Maribor	70 1/2 točk
CŠK Celje	66 točk
Sl. Gradec	53 1/2 točk
Šempeter	37 1/2 točk
REK I.	33 1/2 točk
TGO Gorenje	33 točk
RUDAR Mežica	24 1/2 točk
REK II.	17 1/2 točk

REK I. - Premožič, Brešar, Potočnik, Labus, Vedenik in Šutić.

Še to - V naslednji polovici tega meseca šahovsko tekmovanje REK. Šahisti vabljeni.

Cvar

/Spodaj/ Kegljaško tekmovanje na kegljišču hotela Paka. Sodelovalo je šest ekip. Razvrstitev po končanem tekmovanju!

1. KK HMEZAD Žalec
2. KK RUDAR Trbovlje
3. KK Sl. Gradec
4. TGO Gorenje
5. REK I.
6. REK II.

Naši ekipi nista igrali v najboljši postavi.

Ojsteršek

PIKNIK NA GRADU

3. julij, dan rudarjev. Velenje je praznično razpoloženo - še vedno pod vtisom sinočnjega večera. Uvod v praznik je bil res enkratni. Tišino noči je pretrgalo donenje salv. Rudarji so praznovali! Na nebu so zažareli pisani ognjemeti. Pobočja okoliških gričev so osvetlili zublji kresov.

Danes pa vse hiti na grad. Vsak želi čimprej priti na tradicionalen piknik, kjer bo malo prigriznil in našel razvedrilo. Današnji dan je kot nalašč za to. Prvič v letošnjem poletju je pravi poletni dan. V hladnih sencah kostanjev so postavljene vrste miz in klopi. Na stotine ljudi, in na mizah pečeni piščanci, kranjske ... Tudi pijače nikjer ne manjka. Kuha nas huda vročina, zato je žeja velika. Otroci jo tešijo z oro, odrasli z vinsko kapljico. Glasba iz zvočnikov povečuje veselo razpoloženje številnih družin.

Med vso to množico opazim mlado družino, navidez podobno toliko drugim mladim družinam, pa vendar ... Približam se, poizvedujem ... Leto 1968 je bilo za družino Serdinšek nesrečno. Nesrečno zaradi očeta Janeza, ki se je poškodoval na delovnem mestu; v jami, pri stroju PK-3. Zaradi poškodbe je od pasu navzdol ohromel. Z dobro voljo in ljubeznijo najbližjih pa je mogoče premagati velike ovire. Kljub nesreči, ki jo je zajela, je družina Serdinšek srečna. Srečna je, ker ima dobrega očeta. Danes je na svetu toliko otrok celo brez staršev ... Mati Rozina je zaposlena v velenjskem zdravstvenem domu. Hčeri obiskujeta osnovno šolo. Marta je učenka petega, Boža pa sedmega razreda. Obe se pridno učita v veliko zadovoljstvo sebi, staršem pa v veselje in ponos.

Čeprav je oče Janez že dolgo priklenjen na invalidski voziček, je tudi on danes član tisočglave praznično razpoložene množice. Ob svoji družini je tudi on deležen praznika vseh delavcev REK in njihovih družin.

Cveta Vrčkovnik, dijakinja Gimnazije Velenje
na počitniškem delu v arhivu REK

Iz razgovora z dvema našima "dvajsetletnikoma"

Ruža Mastnak,
perica v
zunanjih obratih

"Ko imaš enkrat otroke in moraš zanje sam skrbeti, se ne vprašaš, kakšno je delo - zagrabiš za vsako delo, da ne trpijo pomanjkanja", se je na glas zamislila že skoraj na začetku najinega razgovora. In tudi med njim je delala, kot vse od zgodnjih dekliških let dalje dela in dela, da menda skoraj ne ve, kaj je prosti čas. Le napol je bila pri pomenku, ki sva ga pletla. Vmes je likala. Zase, za svoje otroke - vešče, brez predaha, kot v pralnici na jašku Preloge dan na dan skrbi za delovne obleke in perilo, da ne bi bilo pritožb! "Rudarji se razhudijo, da je kaj, če ni vse v redu," je rekla.

Kdo ji ne bi verjel, saj sem nekajkrat tudi sam bil priča, kako je kateri od njih zarogovilil, tudi neupravičeno, ob tistem okencu, če ni dobil nazaj vse tako pošteno in oprano, kot je želel.

"Čeprav je v pralnici vročina in sopara, pa zdaj, ko delamo samo v dveh delovnih izmenah, kar gre. Še ni dolgo, ko smo delali tudi ponoči. Koliko dela gre skozi naše roke, če pomislim. Vsak dan - za vsako izmeno se lahko vsak preobleče v oprano in čisto," je pojasnila. "Čas pa tako hitro mineva. Samo še pet let mi manjka do upokojitve in rada bi še izšolala otroke. Jaz nisem mogla veliko hoditi v šole, zato bi rada, da bi moji otroci pri tem imeli več sreče. Najmlajši, Primož, je končal prvi razred osnovne. Slavica šestega. Marjetica je že pri kraju prvega letnika visoke ekonomskokoercialne šole v Mariboru. Najstarejši, Marjan, rojen leta 1948, po poklicu sušilničar lesa - zdaj vratar v Gorenju, pa je že poročen in ima deset mesecev starega sina, ki je moj prvi vnuk," je povedala s ponosom.

"Ste po rodu Velenčanka?" sem skrenil pogovor drugam.

"Po očetu Alojzu, a mama je bila iz Varaždina! Rodila pa sem se leta 1923 v Sremski Mitrovici, kjer je oče delal kot paznik v kaznilnici, čeprav je bil drugače večinoma rudar!"

"Od kdaj pa vi delate?"

"Od oktobra enainštiridesetega dalje, ko so me Nemci odgnali na delo v eno od tovarn razstreliva pri Dunaju. Živelim smo v delovnem taborišču in delali skupaj tudi z vojnimi ujetniki; angleškimi, ruskimi in drugimi. Bombardirani in drugih grozot vojne nismo občutili, ker sta bila taborišče in tovarna v zavetju nekega hriba zunaj mesta - bilo pa je dosti nesreč pri delu zaradi neznanja in neizkušenosti za delo."

"Pa po vojni?"

"Najprej sem delala v vojaški bolnici v Topolšici, kjer so okrevali borci NOV. Potem v tovarni igrač v Novem mestu - do avgusta 1948. Vmes sem bila dva meseca v delovni brigadi na progi Šabac - Sarajevo. Osemindesetega, meseca novembra, sem rodila Marjana in bila nato po porodniškem dopustu skoraj leto dni brez dela. Takrat je bilo najhuje. Dela ni bilo dobiti. Otroka sem imela. Najprej nisem vedela, kaj bi - potem pa sem se odločila za šestmesečni vzgojiteljski tečaj v Ljubljani in Marjana pustila pri mami v Velenju. Po tečaju sem do decembra 1952 bila vzgojiteljica v otroškem vrtcu oziroma domu igre in dela v Velenju. Takrat pa bi zopet ostala brez dela, če se ne bi zaposlila kot zidarska strežnica pri mestnem podjetju Velenje. V otroške vrte so namreč začele prihajati bolj izšolane vzgojiteljice - in tečajnice smo se hočeš nočeš morale posloviti. Triinšestdesetega leta mi je umrla še mama in izgubila sem še zadnjo veliko oporo v življenju, na poti pa je bil že drugi otrok. Zato je bilo treba poiskati bolj zanesljivo delo in 6. julija 1954 sem prišla na RLV. Najprej sem 6 mesecev delala v gradbenem obratu. Zatem sem do šestinšestdesetega prebivala v klasirnici jalovino iz premoaga in bila potlej do 1960. leta rudniška kurirka. Od takrat dalje, štirinajst let, pa delam v zunanjih obratih, kot se zdaj imenujejo - zadnja leta kot perica, prej pa sem bila čistilka."

"Je bilo delo v separaciji za vas kot žensko hudo?"

"Ne bi rekla. Huje je bilo, da smo ženske to delo morale pustiti. Leta 1956 je, če se prav spomnim, izšel zakon, da ženske ne smejo delati ponoči - ker pa je v separaciji nočna izmena neizogibna, so ženske zamenjali z moškimi in jih večinoma tudi odpustili. Veliko jih je ostalo brez dela in zaslužka, a zaslužek ni bil slab; do 10 000 na mesec smo prejemale, kar je bil takrat lep

denar. Mene, ki sem imela malega otroka, seveda niso mogli odpustiti - so pa veliko drugih; jokale so, ker so naenkrat ostale brez vsega. Jaz pa pravzaprav nisem prišla na slabše. Kot rudniška kurirka, spadala sem v ESO, sem dobro zaslužila - do 20 000 dinarjev na mesec tam okrog leta šestdeset. Vendar, pošto sem raznašala, če je bilo treba, tudi popoldne - in peš ali s koleksom s torbo na rami tudi po dežju, ni bilo kombija, kot zdaj. Za mano je to delo prevzela Pivkova Jožica. Zdaj dela kot priučen strojnik v tiskarni in je že poročena, z Završnikom iz avtoparka.

"Ste zadovoljni z delom v naši delovni organizaciji?"

"Zadovoljna sem. Vedno smo se razumeli. Včasih je seveda bilo treba to in ono pretrpeti in potrpeti; kar pa, mislim, spada k delu. Mlajši delavci tega ne znajo, a mislim, da bodo do tega spoznala že še prišli. Sploh je zdajšnja mladina navajena na lažje - drugače pa bi rekla, da je v redu.

Eno pa drži - dandanes, bolj kot je kdajkoli veljalo, velja; brez dela ni kruha! Bolj neusmiljen je dandanašnji čas, kot so bili časi, ko smo sicer slabše živeli. Mogoče tudi zato, ker danes lahko brez dela zgubimo že veliko, včasih pa nisi imel velikokaj izgubiti. Je pač drugačen standard.

Mi pravzaprav nimamo ne vem kakšnega standarda," je še rekla. "Štirje smo, na mesec dobimo skupaj 2 400 dinarjev, in zelo zelo skrbno je treba razporejati denar, da pridemo skozi."

"Pa Marjetica, prejema štipendijo?"

"Prejema. No, pa saj lahko sama pove, ravno zdaj prihaja," je dejala, ko sta se nama pridružili še obe njeni hčeri: Slavica, za katero se bi na prvi pogled dalo reči, da je deklica, ki težko strpi na mestu, in Marjetica, študentka - o kateri se je že po nekaj njenih besedah dalo sklepati, da je mirna, resnoba - povedala je, da prejema mesečno 570 dinarjev štipendije, od rudnika, da za silo z njo, otroškim dodatkom in pomočjo od doma izhaja in da druge sošolke dobivajo precej več - zlasti tiste, ki imajo štipendijo nekaterih celjskih podjetij. "Nekaj si nadejam tudi od počitniške prakse na rudniku," je tudi omenila /zdaj je že na praksi; v od-

Ruža Mastnak in njene hčeri

delku naše nabavne službe za nabavo repromateriala/.

To pa je bil tudi konec našega razgovora z Ružo Mastnakovo, v Kersnikovi 7 na številki 43, kjer stanuje in živi - bolj za svoje otroke in delo kot zase.

/rb/

Anton Tajnikar, kvalificiran strugar v elektrostrojnih obratih

Stanuje v rudniškem bloku Tomšičeva 26.

Ko sem ga nazadnje le dobil "v precep", zakaj dvakrat sem ga že zaman iskal tisto popoldne; bil je na vrtu, ki ga imajo na rudniški zemlji - se je izkazalo, da je on tisti, ki me lahko ima "v precep".

Nekaj od zemlje - tiste, ki rodi, kjer se seka les in kosijo senožeti - nekaj od zemlje, ki ji jemljejo vrednost rudarji, in nekaj trdega in trdnega, česar se navzameš le ob jeklu in strojih, je zavelo od njega, ko sem ga nazadnje le ugledal in mu povedal o namenu svojega obiska.

Besed, da se sramuje, je potlej izgledalo - posebno hitrih, nepremišljenih - besed ene takoj za drugo. Kot da bi jih dajal še pred oči, da tudi vidi, če se skladajo s spominom in mislijo, jih je prav pletel v stavke.

"Rojen devetindvajsetega leta," je povedal, ko sem ga vprašal po starših, "sem mater prvič videl šele sedemindesetega - bila je pri stricu v Rušah. Z očetom pa sva prišla vkup šele enainšestdesetega - bilo je, ko sem drugič prišel na dopust iz vojske, v Šmartnu na Pohorju, na domu moje žene.

Z materjo me je spoznala sestra Ana, ki se je enainšestdesetega leta omožila z Maksom Motalnom, zaposlenim v klasirnici že od leta 1952. Zanj, za sestro, do leta

1947, dokler ona ni zvedela zame, tudi nisem vedel.

Z Motalnom pa sva v navzkrižnem sorodstvu; moja žena, Marija ji je ime, je njegova sestra.

Odraščal in nekaj časa potem tudi delal pa sem na kmetiji Ivana Topoliča v Šmartnu na Pohorju. Leto in pol starega me je, kot sem zvedel pozneje, oče pustil pri njem, ne da bi mati sploh vedela za to - materi kot dekli in očetu kot hlapcu sem bil kot nezakonski pač nič kaj drugega kot napota, kar se da tudi razumeti. Pri Topoliču pa mi pravzaprav ni bilo hudo, saj so gledali name kot na svojega."

"In kako, da ste se potem odločili za zaposlitev v Velenju?"

"Najbolj zaradi boljšega zaslužka in želje za stalnejšim delom, saj smo pred prihodom v Velenje bili v družini že štirje; jaz, žena, hči Nada - zdaj je že poročena in dela kot prodajalka v zgornji Nami, pa sin Martin, ki letos končuje prvi letnik višje tehniške šole v Mariboru - elektro smer in ima štipendijo pri TEŠ. - V Velenju se je potem rodila še najmlajša, Anka, ki hodi v srednjo ekonomsko šolo v Slovenjem Gradcu.

Pred prihodom na rudnik, prišel sem sredi januarja 1954, sem delal že na dveh mestih; v KZ Šmartno na Pohorju, preden sem služil in po odsluženju vojaškega roka; dokler ni zmanjkalo dela, ker so zadrage začele razpadati - potem pa sem delal v kamnolomu cestno delovodskega podjetja Slovenska Bistrica. Tu pa je bilo delo brez prave perspektive. Zato sem se lahko odločil za Velenje."

"Pri nas ste začeli v jami. Se še spomnite začetka?"

"Pa še dobro - spomnim se prvega, drugega, tretjega in četrtega dne dela!

Blizu Rudolfovega šahta je bila še ena opava - in tja so me razporedili ... Prvi dan me je zdelovalo. Vročina je bila, ki je nisem bil vajen. Pa še v dolgih hlačah sem prišel, ko so vsi bili v kratkih. Smejali so se mi, modro kimali in me strašili: 'Pob, boš že videl, kako je v jami!' - Pa se mi je ob koncu šahta delo kar dopadlo ... Drugi dan sem delal z že upokojenim rudarjem Kranjčanom ... Tretjega šahta se spomnim, ker sem prvič hunte klipsal, pa se mi je prvi hunt zabil v strop - pokazali so mi, videl sem, kako se klipsa, a se mi je kljub temu zabil; pač nobenega dela ne obvladaš, če ga samo gledaš! ... Spomnim se potem tudi četrtega dne, ko mi je Lemež iz Zabrda, tudi je že v pokoju, rekel: 'Greva po rigl!' Mislim, da je to navaden 'rigl', dokler nisva prišla do njega in dokler ga nisem začel vleči.

Kako sem ga vlekel! - on pa: 'Da boš videl, kako se služi knapovski kruh!' Vendar, nisem se ga zbal služiti; do osemindesetega leta sem bil na čelu - dokler mi ni invalidska komisija ugotovila invalidnost hrbtnice, po malem pa me je dajala še astma, tako da sem moral pol leta prebiti v staležu bolnih."

"In potem ste začeli delati v ESO?"

"Ne takoj," me je popravil. "Najprej sem se vrnil na lažje delo v jamo, pa ne zadolgo. Nisem bil več sposoben za jamo in prestavili so me ven. Bil sem zapovrstvo v kuhinji na jašku Škale, potem kopalničar na jašku Preloge, v kompresorski postaji klasirnice, šele zatem pa sem prišel v ESO. V tedanjem ESO sem v začetku pomagal, kar je bilo treba in sem mogel, dokler nisem dobil veselja do stružnice in za njo sem ostal do danes; ja, od enainšestdesetega leta sem že za stružnico."

"Tudi strokovni izpit za kvalificiranega strugarja ste opravili. Menda v Celju?"

"Da, v Celju. Polagal sem ga od 12. do 20. februarja 1962. Pred tem pa se je bilo treba vsako popoldne voziti v Celje še v večerno vajensko šolo. Šlo je za poklicno rehabilitacijo, ki sem jo po pogodbi moral opraviti v dveh letih. Kako sem se mučil, ko sem se učil in izdeloval tehnične risbe za šolo! Spomnim se neke nedelje. Neke kote sem moral risati, pa mi ni in ni šlo. Toliko sem se namučil, da sem od jeze vse risbe z roko pometal z mize. In pri praktičnem izpitu! Mislim, da ga ne bom opravil. V ESO sem resda delal na stari stružnici, izpitno nalogo pa sem imel opraviti na tako stari stružnici, kakršne še nikoli prej nisem videl. Pa je vendarle šlo ob malo pomoči."

"Ste po izpitu še vedno ostali za staro stružnico?"

"Ne, ravno takrat se je ESO na veliko razvijal in dokupili so novih strojev, ki so v večini še danes kar v redu. Jaz resda nisem dobil čisto nove stružnice, so mi pa zato dali še zelo dobro ohranjeno 'prvomajsko'."

"Se razumete v ESO?"

"V redu se razumemo. Jezi pa me, da so mladi tako nepotrpežljivi - odhajajo, in vprašanje je, če na boljše. Nekateri pa bi radi imeli takoj vse; boljšo grupo, stano vanje in lahko delo. Mi smo leta in leta čakali na boljšo grupo. Prej pa je dobil stanovanje tisti, ki je za delo zagrabil tudi udarniško. Ko sem prišel na rudnik, sem z vso družino živel v eni sobi - v baraki, kjer je zdaj stara Nama. In še kako vesel sem bil, da sem jo dobil. Potem pa se tudi nisem 'šparal' - koliko udarniških ur sem opravil, da sem dobil pravo stanovanje. Bolj smo bili menda veseli, da smo nekaj naredili, kot pa dobili. Spomnim se leta, v katerem smo prvič dosegli proizvodnjo milijon ton premoga - kako veselo in zadovoljstvo smo občutili. Če se ne motim, je bilo to v letu 1957.

Če ne bi bili taki, mislim, se Velenje nikoli ne bi razvilo, kot se je. Kaj vse se je spremenilo v Velenju teh zadnjih 20 let! Če bi mi kdo pred dvajsetimi leti prerokoval današnje Velenje, bi rekel, če misli, da bo prišlo do kakega čudeža."

"Se pravi, da je mladim kaj očitati?"

"Mislim, da je. Recimo, veliko nas je invalidov, ki težko vzdržimo ših in bi radi, da bi počasi prišli do dela, ko ne bi bilo treba ves čas stati - pa nimamo upanja, ker mladi tako pritiskajo za lažje delo. Pa tudi do orodja in naprav nekateri nimajo pravega odnosa."

"In vaši otroci - ste z njimi zadovoljni?"

"Sem - so pa bile težave v družini zaradi mojega slabega zdravja in njegovih finančnih posledic, tako da si še zdaj ne upam privoščiti bolezenskega dopusta, čeprav sem včasih že čisto ob moč."

"Kako pa občutite zadnje veliko spremembo - integracijo z elektrarno?"

"Več možnosti se odpira za ESO, če bi lahko prišli do zadostnega števila ljudi. Drugače pa še vedno precej velja, da mora biti delavec v ESO mojster za vse. Mogoče tudi to odbija mlade, ker jih navajajo bolj na tovarniško delo, po tovarniško pa delo v ESO zaenkrat še ni do kraja organizirano, in tudi ne more biti."

/rb/

Še požirek pelina delovnim tovarišem bolnega rudarja strelca Stanislava Sevnika

Grede z nakupa obuje za dopust v planinah smo zavili še v bife Paka v centru. Čez poldne prvo soboto v juliju je bilo. Dan je bil lep, vroč - kar prevroč, da bi dopustniško razpoložen šel mimo, kjer "bog roko ven moli". Pa tudi hčerki, ki sta šli z mano, da si sami izbereta po meri, sta sitnariji za sladoledom.

Znotraj je bilo kot po navadi ob tem času v sobotah - blizu vhoda vse polno, in treba je bilo pogledati naprej za prostimi sedeži.

Videl sem, da pri mizi v kotu, obrnjen k steni, sedi ob treh praznih stolih neki možki. "Pa poskusimo tam," sem si mislil. Ko smo prišli do mize, ga še prav pogledal nisem, ko sem vprašal, če je prosto.

"Prosto prosto. Prosto že ves čas, odkar za to mizo sedim jaz."

Odgovor se mi je zazdel nenavaden in neznanca sem skrbneje pogledal.

"Vsak, ki je ugledal to mojo razbrazdano in udrto golo glavo," je pristavil, "se je zasukal od moje mize, kot da bi ozrl gobavca. Mislim, da je nadaljeval, da se me boste ognili tudi vi. Ne veste, kako vesel sem, da se niste!"

Kaj bi človek odgovoril na take besede?! Hčerki in jaz smo se spogledali, se v zadržki nasmehnili proti njemu in posedli.

Iskal sem primeren odgovor.

"Je bila nesreča pri delu?" sem poskusil. "Delate pri Vegradu? V jami?"

"Zdaj nikjer - zdravim se. Bo pa 22. julija deset let, odkar sem v vrstah velenjskih rudarjev. Po sedemdesetem letu pa sem bil šestkrat v Vojniku," je postajal še bolj zaupljiv. "Najprej so me pošiljali tja, češ da sem 'skrenil', potem, da preveč pijem. A ni bilo ne eno ne drugo, ampak tumor na možganih."

Za trenutek sem ga zmotil, da bi natakariji, ki se nam je približala, naročil naj prinese dva sladoleda in pijačo.

"Sladoleda plačam jaz, da veste," je pripomnil, še preden sem končal z naročanjem. Branil sem se, nazadnje

pa popustil: "Dobro, jaz pa pijačo. Lahko? Vinjak ali pivo?" "Ne vem, raje ne bi. Malo sem že pil. Piva imam tule še skoraj polno steklenico... Veste, zdaj me pijača hitro da; 2. aprila so mi z operacijo odstranili eno tretjino tumorja, drugi dve pa obsevali, ker bi drugače bilo treba odpreti celo glavo, kar pa se ne sme. Pravzaprav pa se mi tumorja povsem tudi ne da odstraniti... No, pa naj bo en mali vinjak, saj mi pijače niso prepovedali."

"Po sladoleđ naj dekletu gresta k točilni mizi," se je vmešala natakarija. "Vama pa prinesem mali vinjak in...?" "Pivo," sem rekel.

Natakarija je odšla, možak pa je začel iskati po denarnici za drobižem za sladoleđ. "A ja, nisem se vam še predstavil. Sevnik se pišem. Stanujem v Prešernovi 6, peto nadstropje. V jami pa sem bil dolga leta strelni mojster," je med iskanjem še naprej razpredal o sebi.

"Izgleda, da nimam nič drobiža," je dejal po brezuspešnem brskanju po denarnici in začel tipati še po žepih. "Nič ne de, tu imate denar in si pojditte kupit," sem se obrnil k hčerkama, ki sta že težko čakali. Komaj sta odšli, pa je že tudi Sevnik odkril žep z drobižem in položil pet dinarjev na mizo. "Pa za spomin vzemite, ko sta že odšli," se je nasmehnil. "V spomin na golobučneža, ki ste ga srečali. Koliko kameradov sem imel, pa se me zdaj nihče ne spomni!" je pridral. "Ko sem po operaciji - na nevrokirurški kliniki v Ljubljani, operiral me je nevrokirurg specialist dr. Vinko Dolenc - ležal na kliniki, me je primarij zdravstvenega doma Velenje dr. Fijavž obiskal dvakrat, enkrat tudi predstojnik Vojnika Lamovec - iz kolektiva pa nikoli nobeden. Mislim sem si: daleč je, vožnja je draga, in ne morejo. Kolikor vem, pa sem že tretji bolan rudar, ki že več mesecev ni imel sreče, da ga bi obiskal kateri od sodelavcev. Kaj so rudarji pozabili na nas v 'četrty' izmeni? Ali mislijo, da imam vrata svojega stanovanja zaminirana? - Že dva tedna sem doma, pa nobenega od nikoder! Na fronti za ranjence skrbijo, in rudarji smo na neke vrste fronti... Obiskal me je le upokojeni sodelavec, tudi strellec, Samec. Enkrat pa jaz njega - dobro mi je postregel."

Vnovična pomisel, da ga sodelavci pozablajo, ga je tako zapekla, da je zakrilil z obema rokama in mimogrede prevrnil naročeni vinjak, ki ga je natakarija medtem

postavila predenj. Gledal sem kako namizni prt vpija razlito tekočino, da prebrodim občutek krivde, ki me je obšel; da se ne srečam z njegovimi očmi.

"Pa sem izpil," je v zadržki dejal, nalahko z dvema prstoma pobral prevrtnjen kozarček in ga postavil na sredo mize. "Mogoče je tako še bolj prav," se je opravičeval. "Preden sem prišel sem, me je že zaradi same vročine kar zmanjkalo. Obsedel sem na tleh pred Delavskim klubom in kot v megli videl, da veliko ljudi hodi mimo in me samo gleda - da bi me kdo dvignil in mi pomagal v senco, pa ne. Šele neki rudar, ki je šel mimo - ne poznam ga, rekel je, da je rudar - me je čez nekaj časa spravil na stol v senci. Rad bi se mu za zahvalil, ker se takrat nisem spomnil. Sam se namreč ne morem dvigniti - hrom sem po levi strani in tudi vidim ne na levo oko. A vleče me ven, po Velenju - v gostilne, da bi srečal prijatelje, ki sem jih imel, čeprav me je sram hoditi med ljudi, ker sem tako neprijetno golobučen."

Koliko prijateljev sem imel, ko sem bil še zdrav! Rad se bi srečal z Lipičnikom. Njemu sem bil najprej dodeljen, ko sem pred desetimi leti prišel iz zabukovskega v velenjski rudnik. Štajger je bil najprej Lemež, potem ga je zamenjal Borovšak. V Zabukovici sem od šestdesetega na enainšestdeseto leto opravil izpit za učnega in izpit za kvalificiranega kopača ter potlej pri Lipičniku kmalu postal inštruktor za novince. Dobro smo se razumeli, in delo mi je šlo od rok. V zabukovškem rudniku sem bil od 1955. leta, prej pa pet let vodnik v JLA. Živo se še spomnim dne, ko me je Borovšak vsega preznojenega od dela vprašal: 'Sevnik, si že bil pri mariji-pomagaj?' in ko sem rekel, dane, da pa bi mi prav prišlo, sta me potem z Lipičnikom priporočala za tečaj za strelca, ki sem ga leta 1966, z izpitom, tudi končal in bil vse do enainšestdesetega leta, ko mi je predstojnik Lamovec priporočal zaradi boleznij manj zahtevno delo, strellec. Mislim, da sem bil v redu strellec; Švajgl, Aubrecht, posebno pa čelaki pokojnega Oblišarja bi to najbrž potrdili. Tudi Aljaž, Ribar, Lemež in Goršek. Po sedemdesetem letu pa sem predsedal za šalter - in le enkrat vsako leto, brez večje škode, 'zabil' stroj.

Spomnim se še, da - ko sem bil še zdrav - je hotel štaj-

ger Krištof, kadar je bil dežurni, vedno mene s seboj.

Veliko sem doživel in preстал. Dosti bi vam lahko še povedal, a vidim, da se te mali že presedata," je premolknil. In res je prej kot jaz videl, da sta hčerki že nestrpni in se zvirata na sedežih.

"Kaj pa pravite na tole," je še rekel in potegnil iz žepa s strelno žico opleteno steklenko. "Sam sem jo opletel. Za darilo dr. Kralju, svojemu zdravniku v Velenju. Dr. Dolencu v Ljubljani, ki me je rešil smrti, pa bom poslal nekaj lepih razglednic Velenja."

Rad bi razveselil tudi vse, ki smo bili skupaj in so še ostali na kliniki. Potrebni bi bili televizorja - ker, čeprav je klinika zelo moderna, ga še nimajo, a bi tako radi gledali TV spored. Zanj še ni bilo najti denarja - čeprav ne bi šlo za več, kot da se vsak v kakšnem niti ne velikem kolektivu odreče steklenici piva in denar prispeva v ta namen... Zdaj pa, če smovsi za to, bi šli," je še rekel, se opotekaje dvignil, in vsi skupaj smo odšli proti izhodu - na sonce.

/rb/

Martin Slatinšek kot sekretar občinskega odbora ZRVS občine Velenje o pomenu, sestavi in dejavnostih ZRVS v občini

TOVARIŠ SLATINŠEK, KAJ JE V STVARI ZRVS JUGOSLAVIJE?

Zveza rezervnih vojaških starešin Jugoslavije je, kakor tolmači njen STATUT, družbenopolitična in strokovna organizacija, katera deluje po načelih demokratičnega centralizma in ima nalogo, da skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami doprinaša kar največ k uresničevanju ciljev in nalog samoupravne socialistične družbe, njena posebna dolžnost pa je angažiranje pri utrjevanju idejnopolitičnih osnov vseljidske obrambe in poglobljanje koncepcije SLO. Bistvo organizacije je najbolj nazorno izraženo v pismu tovariša Tita, katerega je naslovil nanjo ob 20-letnici njenega obstoja in intenzivnega dela. V pismu je poleg ostalega rečeno, da ZRVS ohranja kontinuiteto naše revolucije in borbe za samoupravno socialistično družbeno ureditev.

V naši organizaciji niso bistveni čini. Njeno težišče je angažiranost v družbi po smernicah ZKJ in tovariša Tita na vseh področjih dejavnosti naše socialistične skupnosti.

KOLIKO ČLANOV IMA SEDAJ V OBČINI VELENJE?

Z zadnjim doseljevanjem zaposlenih v bazičnih delovnih organizacijah se je število njenih članov zelo povečalo, tako da jih je sedaj že prek tisoč. Predpostavljamo, da se bo število še povečalo, ker se bodo po novem statutu ZRVSJ lahko vanjo vključile starešine vseh obrambnih struktur, ne oziraje se na to, ali imajo čin ali ne. Tu so mišljene tudi starešine, ki imajo obveznosti pri samozastiti državljanov in varovanju naše družbe. V našem sestavu so momentalno ljudje z vseh področij družbenega dela, to je od fizičnih do akademsko izobraženih delavcev, kateri s svojim splošnim in vojaškim znanjem, življenjsko zrelostjo in vojaškimi izkušnjami predstavljajo svojevrstno spojitev mladosti, znanja in prakse.

MESTO ZRVS V ORGANIZACIJI VSELJIDSKE OBRAMBE?

ZRVS je del organiziranih socialističnih sil v sklopu SZDL Jugoslavije, ki deluje zlasti na osnovi programa in statuta ZKJ. Zato ima velik pomen kot podporni steber ZKJ pri opravljanju njenih mnogih obvez do naše družbe, predvsem pri pripravah, ki se nanašajo na SLO - splošni ljudski odpor. Naša zveza je torej važna sila vseljidske obrambe. Naši kadri so angažirani pri vzgoji članstva na področju SLO v podjetjih, kot tudi v občinskem merilu; šolah, štabih teritorialnih enot, civilne zaščite itd.

KAKŠEN JE STAROSTNI SESTAV STAREŠIN V OBČINI?

Med starešinami v naši republici, kot tudi občini, prevladujejo mlajši, to je tisti, ki so šli skozi vojaške šole po vojni. Ta ocena nam narekuje, da je v vse forume treba vključiti čimveč mladih, da bodo ti skupaj s starešinami iz NOV nosilci politike v Zvezi rezervnih vojaških starešin.

ALI IMATE V VAŠI ZVEZI VČLANJENE TUDI ŽEN-SKE?

Do letos jih nismo imeli, nameravamo pa v tej smeri delati v kratkem; prav verjetno že v tem letu.

Informativno naj omenim, da je v jugoslovanskem merilu sodelovalo v NOV prek 100 000 žensk, od katerih si jih

je priborilo čin častnika prek 2 000. Po vojni pa se šolajo za rezervne vojaške starešine predvsem moški.

KAKO SE VKLJUČUJETE V SPOZNAVANJE VOJAŠKE TEHNIKE IN OBOROŽITVE?

Za rezervne vojaške starešine, ki imajo vojni razpored za redne oborožene sile, to ne predstavlja nobenih posebnih težav. Problemov v tej zvezi tudi ni za starešine, ki živijo v krajih, v katerih so garnizoni redne vojske, ker ti v sklopu teritorialnih enot, kot tudi civilne zaščite, večkrat organizirajo razne zборе ali vežbe, na katerih so prisotni tudi člani ZRVS. Več problemov pa je, zaradi stroškov, za vse tiste, ki so oddaljeni od garnizonov.

KAKŠNIH OBLIK IN METOD SE ŠE POSLUŽUJETE PRI VZGOJI ČLANSTVA?

Do sredine leta 1970, bolj točno rečeno - do V. kongresa ZRVSJ, se je večji del te naše aktivnosti izvajal v obliki vežb, kombiniranih s predavanji; včasih celo vežb po rodovih. Do takrat so naši člani odhajali na zборе, ki jih je sklicevala JLA, ali pa so aktivni oficirji prišli na teren. Vse je potekalo sporazumno s sekretariatom JLA za narodno obrambo, medtem ko sedaj ta vzgoja teče prek ideološkopolitičnih in splošno vojaško vzgojnih predavanj; če je možnost ob filmih.

Na vzgojo članstva gledamo v naši organizaciji kot na osnovni pogoj za uspešno izvajanje našega osnovnega delovnega načrta in ostalih družbenih obveznosti - oziroma kot na dejavnost, s katero dosegamo potrebne moralne in politične kvalitete posameznega člana in organizacije kot celote.

OD KOD ČRPATE - DOBIVATE VOJAŠKO IN STROKOVNO LITERATURO, FILME ITD?

Za to se moramo zahvaliti državnemu in republiškem sekretariatu za narodno obrambo ter republiškem odboru ZRVS Slovenije. V zadnjem letu nam še zlasti republiški sekretariat za narodno obrambo redno pošilja vso potrebno literaturo - priročnike, pravila itd. Aktualne teme, kot tudi zgodovinske sestavke; celo gradivo iz nekaterih inozemskih revij, pa črpamo tudi iz naše, slovenske revije Naša obramba - izhaja mesečno, nanjo je naročena večina našega članstva, naročnik je tudi marsikateri drug občan, pa tudi podjetja in ustanove jo naročajo. Revijo v sodelovanju izdajajo republiški odbor ZRVS Slovenije, republiški sekretariat za narodno obrambo, glavni štab SLO SRS, republiški odbor Zveze združenj borcev NOV Slovenije in založba Partizanska knjiga. Mnogo naših članov je naročenih še na drug tovrsten tisk, recimo na Front, Narodno armijo, TV-15.

Prikazovanje filmov pa je v glavnem organizirano v okviru že omenjenih predavanj. Poleg tega pa nameravamo letos organizirati še enodnevno revijo filmov s tematiko SLO, ki bo vsestransko koristila našim članom, mladini in ostalim občanom, skratka, vsem faktorjem SLO v občini. Organizirati jo nameravamo v počastitev občinskega praznika občine Velenje. Pri organizaciji bo sodelovala Partizanska knjiga iz Ljubljane, osebno pa bo pomagal njen zastopnik Franci Koritnik, s katerim že nekaj let tesno sodelujemo. Istočasno ali v okviru praznovanja dneva JLA nameravamo prirediti tudi razstavo vsega, kar se da pri Partizanski knjigi dobiti s področja SLO za rezervne starešine in druge občane. V krat-

ki se v dandanašnjem hitrem tempu pojavljajo v najrazličnejših smereh družbenopolitičnega življenja. Rezultati te naše politike so jasni in očitni, saj danes najdemo našega člana v vseh družbenopolitičnih organizacijah in društvih ter njihovih telesih na vseh nivojih, predvsem pa v vseh komponentah SLO. Skratka, večina članov je poprijela za vesla družbenopolitičnih dejavnosti vse od temeljne organizacije združenega dela, temeljne samoupravne interesne in krajevne skupnosti nazgor.

KAJ SPODBUJA ČLANSTVO ZRVS K TOLIKŠNI AKTIVNOSTI?

Menim, da so rezervne vojaške starešine za svoje delo stimulirane že z zaupanjem za utrjevanje in očiščevanje naše družbene ureditve. Starešine se zavedajo, da je od njihovega sodelovanja, njihove sposobnosti in moralnopolitične zavesti odvisno tisočero usod sinov in hčera naše domovine; posebno, če bi prišlo do vojne, in to je tisto, kar jih spodbuja k aktivnosti.

Spodbujajo pa jih nedvomno tudi raznovrstna družbena priznanja, odlikovanja in druge simbolične nagrade za njihove izjemne uspehe pri delu na področju SLO - katera pa bi morala biti še bolj raznolika, kot so bila doslej.

KAJ MENITE ZA KONEC TEGA RAZGOVORA O AKTIVNOSTI ZRVS V NAŠI OBČINI?

Želim, da bi vsak občan, ne samo rezervni starešina, imel stalno v mislih naslednji paroli:

UTRJUJMO BRATSTVO IN ENOTNOST NAŠIH NARODOV IN NARODNOSTI!

VSE SILE ZA OBRAMBO DOMOVINE!

Želim, da se bi vsak občan po teh parolah tudi ravnal ...

Vprašanja sestavil
Vinko Ošlak

Na rob razgovoru dve sugestiji iz PGM

V soboto, 13. julija, so tudi vsi zaposleni v TOZD proizvodnja gradbenega materiala /72 delavcev/ prejeli komplet osebnih zaščitnih sredstev, ki jih v skladu z Uradnim listom SFRJ, št. 13/70, proizvaja Kemofarmacija Ljubljana. Gre za osebna zaščitna sredstva, ki so se na predlog predsedstva konference OOS REK naročila za vse člane kolektiva REK /Cena kompleta je 85 dinarjev. Odplačevanje pri obračunu OD v treh mesečnih obdobjih./

Ob tej priložnosti je precej njihovih delavcev izrazilo željo, da bi enake komplete radi naročili tudi za svoje družinske člane, saj je nabava kompleta osebnih zaščitnih sredstev obvezna za vse občane - tudi za otroke. V vodstvu TOZD so sklenili svojim delavcem ustreči tako, da bodo najprej sestavili seznam naročil, v katerem se bodo zainteresirani s podpisom zavezali za dogovorjeno odplačevanje naročenih kompletov - potem pa bodo komplete naročili pri proizvajalcu.

Morebiti so tudi v drugih naših TOZD in DSSS delavci, ki bi na tak način želeli nabaviti osebna zaščitna sredstva za svoje družinske člane? Dobro bi bilo, da predsedstvo konference OOS REK zastavi akcijo tudi v tej smeri.

Ne revijo "Naša obramba", omenjeno v gornjem razgovoru, je v TOZD PGM naročenih 32 od vseh /2 zaposlenih. Ker prinaša revija ne le koristno, ampak tudi zanimivo branje, se jo splača naročiti. Letna naročnina 40 dinarjev. Posamezna številka 4 dinarje. Člani kolektiva se lahko nanjo naročijo tudi pri Martinu Slatinšku v TOZD PGM /telefon 88 553 ali interno prek 209/. /Po podatkih Martina Slatinška/

Odšli v pokoj od decembra 1973

Dopolnilo notice /objavljene v Rudarju, "izredna številka - za 3. julij 1974" na strani 5 desno zgoraj/ o upokojitvi Ivana Mahnete, KV sedlarja TOZD PZS v delavnici za izdelavo zaščitnih sredstev!

Ivan Mahne, rojen 16. 1. 1927 v Kostrivnici, je neprekinjeno zaposlen v naši delovni organizaciji že od 18. 3. 1954 - in ne le od januarja 1964, kot je pisalo.

Do nezaželjene nepopolne informacije je prišlo, ker iz listin v njegovi osebni mapi ni bila razvidna zaposlitev pri RLV pred januarjem 1964, čeprav je Ivan Mahne v resnici delal na rudniku že pred tem datumom; do 1962. leta celo kot rudar /napredoval je do učnega kopača, leta 1958/, potem pa se je zaradi nastanka invalidnosti v Domžalah prekvalificiral in delal ves čas po januarju 1964 kot KV sedlar v delavnici za izdelavo zaščitnih sredstev. Potemtakem je Ivan Mahne tudi eden naših letošnjih "dvajsetletnikov" - kar se je ob 3. juliju pri podelitvi priznanj tudi upoštevalo, ker nas je Ivan Mahne opozoril na nepopolnost naše informacije takoj po izidu nraznične številke Rudarja. /Uredništvo/

Na sklenjeno pobratimstvo! - S srečanja predstavnikov odbora ZRVS Split, osnovnih organizacij RVS Meje Split, Kaštel-Sučurca in Kmana Split ter odbora ZRVS Velenje in osnovne organizacije RVS Velenje-Center - v Velenju minuli mesec ob dnevu vstaje slovenskega ljudstva

Naj povzamem; za usposabljanje članstva /poleg tega, da del članov občasno kličejo na vojne vežbe/ se organizirajo predavanja, seminarji, orientacijsko kondicijski in taktični pohodi, zbori itd. Urjenje se organizira v okviru ZRVS, na rednih vojnih vežbah ter vežbah teritorialnih enot, civilne zaščite in ljudske milice. Preostali del usposabljanja pa temelji na osebem izpopolnjevanju znanja prek specialne literature - priročnikov, revij idr. Ideološka predavanja pa predstavljajo dopolnilno splošno vojaško vzgojo; organiziramo jih v sodelovanju z občinskimi družbenopolitičnimi telesi; večino o aktualnih temah in pogosto kombinirana z razgovorom.

KAKO JE Z MEDSEBOJNIMI SREČANJI IN SPOZNAVANJE ČLANOV?

ZRVS, pa najsi je to na nivoju osnovne organizacije ali republike, je v tem pogledu zelo aktivna, zlasti v smeri širjenja in utrjevanja bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov ter prenašanja tradicij NOV.

Letos, na primer, je bilo na dan borca, 4. julij, v SR Srbiji že četrto srečanje RVS Jugoslavije. Lansko srečanje je bilo v Makedoniji. 1972. leta je bila gostiteljica naša republika, prva gostiteljica pa je bila Bosna in Hercegovina - srečanje je bilo na Sutjeski. Do sedaj je še na vsakem teh zborov sodelovala tudi delegacija iz naše občine. Ta prireditelj je sedaj postala že tradicija; vsako leto to nalogo prevzame druga republika ali pokrajina. Vsakokrat je to nepozaben dogodek - priložnost, da občutiš, kako se preteklost in sedanjost naših republik ter bratstvo in enakost naših narodov in narodnosti izpričujejo z vero v bodočnost.

kem pa bo v knjižnici Velenje ustanovljen še poseben oddelek za strokovno, poljudnoznanstveno in leposlovno literaturo na temo vojna in mir.

KAKŠNI SO POGOJI ZA NAPREDOVANJE V VIŠJI ČIN?

Rezervne vojaške starešine so do sedaj lahko napredovale le do čina kapetan I. razreda. Z novimi predpisi pa bo odpadla tudi ta meja; tudi v višje čine, kot je ta, bodo lahko napredovali, in sicer po splošnih določbah in sprejetih merilih, kot sta:

- uspeh starešine na vežbi,
- sposobnost za poveljevanje in ravnanje z zaupano mu enoto ipd.

Eden od važnih pogojev za napredovanje je tudi angažiranost starešin v družbenopolitičnem življenju, o čemer da svoje mišljenje področna ZRVS. Posebno skrb o posameznemu članu pa mora v tej zvezi voditi matična, to je osnovna organizacija RVS v kraju, v katerem posameznik živi in dela.

V KOLIKŠNI MERI SO REZERVNE VOJAŠKE STAREŠINE ANGAŽIRANE V DRUŽBENOPOLITIČNEMU ŽIVLJENJU?

Eden od uspehov naše organizacije, ta je še posebej izrazit po V. kongresu ZRVSJ, je ravno v tem, da ji je večina članstva uspelo angažirati za vse zvrsti družbenopolitične dejavnosti, oziroma da se je večina članstva odgovorno vključila v izvajanje družbenopolitičnih nalog. Na tej osnovi je v naši zvezi sprejeto tudi načelo, da ne more biti dober in predan svoji domovini starešina, ki sam ne zna preценiti in se vključiti v vse tokove,

Iz članka
R. Jovanovića
v reviji
Organizacija
in kadri

Program in način dela samoupravne delavske kontrole

3. nadaljevanje in konec

Program dela in tudi način vsekakor spadata v najpomembnejša vprašanja. Naj bo dovoljeno, da se opremo na mnenje naših uglednih strokovnjakov in na obstoječe programe nekaterih delovnih organizacij.

Dr. Nikola Balog v svojem delu "Samoupravna družbena kontrola v združenem delu" poleg drugega pravi, da bi morala biti samoupravna kontrola notranji zaščitni zid, ki bi varoval pred nezakonitim in antistatutarnim odločanjem v medsebojnih odnosih in delu, pred zanikanjem in zmanjševanjem pravic delavcev. Potem pravi, da imajo organi delavske kontrole vso pravico, da ocenjujejo smotrnost namena in porabe sredstev. Prav tako posebej opozarja na vprašanja, ali so materialni in drugi izdatki, ki so razmeroma lahko najprej predmet zlorabe, visoki ali nizki. Tu mislimo na stroške reprezentance, reklame, uporabe družbenih avtomobilov, službenih potovanj, dnevnih, honorarjev in podobnih nagrad in nadomestil.

Tako tudi opozarja, da je ugotavljanje nezakonitosti in antistatutarnega odločanja posel, ki pogosto zahteva veliko strokovno usposobljenost za ocenjevanje upravičenosti pritožb in nezadovoljstva delavcev ter neizogibno sodelovanje organov delavske kontrole s strokovnimi kontrolami, službami in posamezniki.

Naloge delavske kontrole so po dr. Balogu tudi v tem, da pošilja predloge ali sklepe v redno reševanje z zahtevo, da se predmet pošlje samostojni profesionalni organizaciji ali službi družbenega knjigovodstva, da se vračajo v ponovno proučevanje rešitve, odločitve ali sklepi, da se morebiti zaustavi izvršba aktov ali akcij in da se proučujejo določeni problemi in predlagajo ukrepi glede odgovornosti in disciplinski ukrepi.

Dr. Stevan Mijučić v svoji knjigi "Samoupravna delavska kontrola" meni, da pravice in pooblastila organov delavske kontrole ne smejo preseči okvirov pooblastil, ki so jih dobili od delovne skupnosti, delavskega sveta ali drugega organa upravljanja. Povedano drugače, te pravice in pooblastila ne smejo biti večje od pravic in pooblastil organov upravljanja, razen če organom delavske kontrole ne daje teh pooblastil zakon.

V praksi imajo pravice in pooblastila organov samoupravne delavske kontrole predvsem instruktivno-preventivni karakter, to je, ti organi imajo pravico opozarjati na pojave nezakonitosti, odkrivati povzročitelje teh pojavov in poročati o svojih opažanjih in ugotovljenem stanju ter dajati pripombe in predloge v zvezi z odkritimi nezakonitostmi in nepravilnostmi v delu organizacijskih enot /služb, obratov/ ali posameznikov. V skladu s tem ti organi v primeru, da so odkrite neke nezakonitosti ali nepravilnosti v delu, nimajo pravice /organi delavske kontrole/ izvajati administrativne ukrepe ali sankcije, ampak so dolžni o tem obvestiti pristojne organe, ki morajo obravnavati njihovo informacijo in storiti ustrezne ukrepe.

Dr. Mijučić meni, da bi bilo treba s samoupravnimi akti v delovnih organizacijah regulirati osnovne naloge organov samoupravne delavske kontrole, predvsem te:

- zakonitost v poslovanju s pravilno uporabo gospodarsko-finančnih predpisov in drugih splošnih aktov organov družbene skupnosti;
- pravilnost in rednost izvajanja internih splošnih aktov delovne organizacije oziroma temeljne organizacije združenega dela;
- kršitev samoupravnih pravic delovnih ljudi in zlorabo teh pravic;
- javnost dela in družbeno odgovornost pri delu;
- pravilno hranjenje, vzdrževanje in namensko porabo finančnih in materialnih sredstev ter njihovo zaščito pred krajo, zlorabo, poneverbo ali poškodbo;
- namensko in ekonomično izkoriščanje surovin, drobnega inventarja in drugega materiala ter sredstev za proizvodnjo;
- namensko racionalno izkoriščanje delovne sile /kadrov/;
- kvaliteto proizvodov in storitev ter spoštovanje dogovorjenih in postavljenih rokov;
- spoštovanje in izpolnjevanje obveznosti do družbene

skupnosti, poslovnih partnerjev in potrošnikov; - kršitve poslovne morale in dobrih poslovnih običajev, neloyalno konkurenco in podobno.

Podobno stališče o organiziranju delavske kontrole je tudi v predlogu sveta Zveze sindikatov Jugoslavije. Ko naglašajo, da organi samoupravne delavske kontrole za svoje delo odgovarjajo zborom delavcev, jih zavezuje, da o ugotovljenih nepravilnostih, pojavih in odnosih, ki niso v skladu z določenimi pravili obnašanja /samoupravnimi akti, zakoni itd./, poročajo zboru delovnih ljudi. Organe upravljanja obveščajo o primerih, ki so določeni z normativnimi akti temeljne organizacije združenega dela.

V vseh dokumentih je treba obravnavati tudi vprašanje normativnega reguliranja vloge, funkcije, pravic in odgovornosti organov samoupravne delavske kontrole in obveznosti strokovnih služb, strokovnih oseb, strokovnih in notranjih kontrol in biroja organa upravljanja za pripravljane gradiva za delo organa kontrole. Seveda je to neizogiben pogoj ne samo za učinkovito, ampak tudi pravočasno delo kontrole. Gre za kontrolo doslednega uveljavljanja družbenega dogovora in samoupravnih sporazumov, s katerimi v praksi rešujemo vedno več vprašanj, in sicer ravno tistih, ki so najbolj v interesu delavskega razreda.

To so predvsem družbeni dogovori in samoupravni sporazumi o pogojih pridobivanja in delitve dohodka, potem sporazumi o zaposlovanju, vlaganju za gradnjo stanovanj, kadrovske politiki, otroškem varstvu, za nami pa je samoupravno dogovarjanje in sporazumevanje o regu-

MASKE
Milan Maver

liranju medsebojnih odnosov med proizvodnimi in prometnimi, storitvenimi, finančnimi in drugimi organizacijami. Sam karakter teh sporazumov je takšen, da predstavlja svojevrstno obliko kontrole, zasnovane na samoupravnih normah in osnovah, in se je treba prizadevati za njihovo ustrezno uveljavljanje in stalno izpopolnjevanje.

Poleg navedenih in drugih vprašanj, ki se že regulirajo z družbenimi dogovori in sporazumi, je verjetno še vrsta drugih, ki se bodo regulirala na ta način, zato bi morala biti ta vprašanja najpomembnejši predmet dela samoupravne delavske kontrole.

Seveda je za učinkovito delo samoupravne delavske kontrole potrebno določiti meje samostojnosti v njenem delovanju in odnose do drugih samoupravnih in družbenopolitičnih organov ter organov družbenopolitičnih skupnosti. Vsa ta vprašanja je treba na osnovi predloga ter nove ustave regulirati s samoupravnimi sporazumi o združenem delu in statuti temeljnih in delovnih organizacij.

Končno je treba reči, da je uvajanje samoupravne delavske kontrole kot izbrane in organizirane oblike delovanja in vpliva delavskega razreda posel, ki se ga lotevamo brez zadostnih izkušenj, kar bo zahtevalo stalno izpolnjevanje in usklajevanje s stopnjo razvoja samoupravnih družbenih odnosov po načelu, zapisanem v programu ZKJ, da ni nič, kar je ustvarjeno, tako sveto, da bi ne moglo biti preseženo.

To stališče je toliko pomembnejše, ker so karakter in zapletenost naših družbenih in samoupravnih odnosov, položaj, družbena vloga in pomen vseh socialističnih in samoupravnih subjektov v teh odnosih takšni, da zahtevajo maksimalen prispevek in angažiranje, stalno iniciativo in akcijo.

Sicer pa zaenkrat ni še nobenih receptov, ki bi to gradivo podajali v nekaki čisti obliki, saj gre za skupno delo vseh subjektov javnosti dela, odprtosti in dostopnosti vseh virov podatkov in informacij delovnemu človeku, da bi stvarno opravljal družbeno funkcijo, ki mu je zaupana.

Ponatis predlagal
Jože Volk, DSSS

Milan Maver - V IMENU KOLEKTIVA!

Kovačeva mama in ata sta si po 50 letih vnovič rekla - DA!

Prič je bilo šest - če štejemo njune otroke. Z vnuki vred bi jih imela sedemnajst.

Še znanprej sta si obljubila zvestobo, razumevanje in da si bosta delila dobro in hudo. Več prvega, ker hudo je večidel za njima!

Kdo sta zlatoporočenca, zakaj za to gre, vsaj nam na rudniku ni treba veliko vpraševati. Vsi sinovi in ena njuna hči so za očetom ubrali delovno in življenjsko pot v štric z velenjskimi rudarji. To je rudniška družina!

Kovačev ata - že januarja 1942 so tudi borci Šaleške doline videli, da je ata tudi zanje - Anton Miklavžina, je bil le malo manj kot šestintrideset let rudar. Rodil se je kmečkim staršem. Na silvestrovo 1896. leta. V Plešivcu.

"Osemnajst let sem bil star, ko sem začel sam skrbeti zase. Od takrat pa do leta 1952 sem delal v jami," je povedal ob mojem obisku. "Bil sem tudi zraven, ko je novembra 1918 vdrla na G etažo blizu Rudolf šahta voda in zalila vso jamo niže od dna šahta Škale. Ravno pri malici smo bili, ko naenkrat vidimo, kako se en hunt čudno premetava. Mislili smo, da je prikazen," se je spomnil na vraževernost, ki je med rudarji nekoč ni bilo malo. "Bila je voda. Dokler nam niso prišli Trboveljčani s pumpami na pomoč, smo vodo ven spravljali kar v hunt po šahtu. Hunt smo v šali spustili dol. Malo počakali, da bi se napolnil, in ga potem brez kakega signala dvignili na vrh," je opisal, kako je bilo ob največjem vdoru vode v velenjsko jamo.

Za podporo narodnoosvobodilnemu boju in za kasnejše neutrudno delo pri obnovi domovine je oče Miklavžina prejel dve odlikovanji tovariša Tita. Prvo od obeh pa je pravzaprav bilo namenjeno tudi njegovi zvesti življenjski sopotnici Tereziji, po rodu prav tako iz Plešivca. V štric z njim je trdo delala za družino, pomagala partizanom, prestajala strah pred Nemci - pa vendar ostala vedra, nezagrenjena, saj kako bi si drugače razlagali, da - ko se ozre nazaj - navadno reče: "Ni bilo prehudo."

Obema zlatoporočencema še na mnoga leta!

/Zgorajdesno/ V sredi spredaj zlatoporočenca Anton in Terezija Miklavžina - na levi strani hči Pepca, poročena Čekon /dela v službi za obračun OD DSSS REK/, na desni hči Ivanka, poročena Videmšek /gospodinja/. Zada od leve sinovi: Franc, iz prvega zakona zlatoporočenke /že upokojen; kot jamski nadzornik na RLV/, Darko /šofer v TOZD avtopark/, Tone /elektrikar v TOZD ESO/ in Vinko /zaposlen v TOZD RLV - poslovođa v etaži na koti + 21 VZHODA/.

Slikal pred upravo zgradbo občine Velenje na dan zlate poroke - v soboto, 20. julija 1974, ter podatke zbral Lojz Ojsteršek!

Za boljšo razumljivost /7/

Struktura

/lat.: structura = stavba, zgradba/

Struktura pomeni način, kako je neka stvar /pojav, misel/ zložena iz različnih sestavnih delov /elementov/. V fizičnem svetu govorimo o zrnati, homogeni ali kristalni strukturi. V književnosti govorimo o strukturi romana - in pri tem mislimo, kako so grajena poglavja in deli poglavij, da v celoti ustvarjajo umetniški učinek. Pri psihologiji govorimo o strukturi duševnosti in mislimo s tem na karakterne zasnove ter na privzgojene predsodke, navade itd. Struktura družbe govori o razporeditvi razredov in podrazredov ter manjših družbenih skupin. Gospodarska struktura govori o udeležbi posameznih vej in panog v celotni proizvodnji in menjavi.

Subjekt

/lat.: subiectum = podrejeno, podvrženo/

V slovnici je subjekt tisti stavčni člen, iz katerega izhaja dejanje stavka. Slovensko pravimo - osebek. V pravu je subjekt nosilec odgovornosti, obveznosti itd. Osnovne lastnosti pravnega subjekta so:

- pravna sposobnost,
- poslovna sposobnost in
- deliktna sposobnost.

Subjektivno mišljenje

To je mišljenje, ki se pretirano zapira vase in ne upošteva zunanjih okoliščin.

Do neke mere je vsako mišljenje subjektivno, saj je pogojeno z osebo mislečega. Vendar se da objektivnemu mišljenju precej močno približati z uporabo znanstvenih metod, ki ravno izključujejo zaprtost v lastni "jaz".

Subjektivizem

Subjektivizem je idealistični svetovni nazor, ki uči, da je vse, kar doživljamo, rezultat notranjih dogajanj v subjektu samem; zunanost pa je zgolj privid. Subjektivizem

uči, da ni mogoče spoznati stvarnosti, ker jo doživljamo le preko čutil v vsakem posamezniku. Marksistična kritika subjektivizma je zajeta v Leninovem delu "Materializem in empiriokriticizem".

Esperanto

/esperanto = upajoči, tisti, ki upa/

Poljski zdravnik dr. Zamenhof je leta 1887 objavil prvi učbenik mednarodnega jezika, ki se v besednem zakladu naslanja na živo zakladnico indoevropskih jezikov /v novjšem času tudi drugih/, slovnica in pravopis pa sta izredno logična in omogočata jeziku gibkost, kakršne nima noben narodni jezik v Evropi. Ameriška enciklopedija znanosti /ki sicer ni naklonjena esperantu/ priznava, da govori ta jezik v svetu že okoli 40 milijonov ljudi. Osnovna ideja esperantskega gibanja je v tem, da bodi esperanto drugi jezik za vsakogar - s čimer ne bi "profitirali" samo trgovci, pač pa predvsem mednarodno sodelovanje, ki ga ne bi več ovirale jezikovne pregrade. V esperanto so prevedena že skoraj vsa pomembna dela svetovne književnosti, prav tako pa nastaja originalna esperantska književnost na vseh koncih sveta. V zgodovini so esperantsko gibanje preganjali samo najhujši sovražniki človeštva /Hitler, Salazar, Stalin/, napredne sile pa so ga vselej podpirale. V Jugoslaviji je to gibanje precej razvito, saj je že vukovarski /II./ kongres KPJ sprejel resolucijo o esperantu kot jeziku proletarcev /Lenin: Esperanto je latinščina proletari-

nih slabšo prognozo. Debeluh je pogosto tudi duševno in socialno prizadet ter lahko nasploh pomeni asocialno osebnost glede na delazmožnost, zaposlitev, zapostavljanje v družbi, navdaja ga občutek manjvrednosti in podobno. Ker je debelost povezana z nizom bolezni, je vzdrževanje idealne /optimalne/ telesne teže in hujšanje pri obstoječi debelosti eden izmed osnovnih preventivnih ukrepov pri teh boleznih /bolezni srca in ožilja, sladkorna bolezen, boleznj sklepov, boleznj jeter in žolčnika itd./ . Vitkost vpliva tudi na splošno boljše počutje in boljše reagiranje na zunanje dražljaje ter sploh na lepši videz človeka.

Na splošno govorimo o debelosti tedaj, če telesna teža za 20 % presega idealno telesno težo; pri povečanju telesne teže za 10% pa govorimo o povečanju telesne teže. V bistvu gre pri debelosti za kopičenje telesne maščobe čez normalno telesno težo. Človeško telo vsebuje v povprečju okoli 15% maščevja; samo če je ta odstotek maščevja presežen, lahko govorimo o povečani telesni teži. Torej lahko o pravi debelosti dejansko govorimo le tedaj, če gre povečana telesna teža na račun maščevja, ne pa npr. na račun vode, zadržane v telesu zaradi bolezni srca ali ledvic, kakor tudi povečane mišične gnote, npr. zaradi športa in podobno.

Pri ugotavljanju debelosti moramo poznati dva podatka: dejansko težo, ki jo enostavno dobimo s tehtanjem, in idealno telesno težo za določen spol, starost, višino in konstitucijo. Idealno telesno težo pa ni tako enostavno dobiti kakor dejansko težo.

Najpreprosteje ugotovimo idealno telesno težo za posameznika kar iz priročne tabele idealnih tež za določen spol, starost, višino in konstitucijo /tabela 1/. To poiskano težo primerjamo z dejansko težo in ugotavljamo odklone. Če ugotovimo znaten porast telesne teže, pričnemo s shujševalno dieto, seveda po prejšnjem posvetu z zdravnikom.

Pri takem ugotavljanju odvečne telesne teže pa se moramo zavedati, da te tablice, ki jih uporabljamo pri nas, niso rezultat epidemioloških študij na naši lastni populaciji. Kljub temu pa menijo strokovnjaki na tem področju, da so te tablice dobre, ker pokažejo nekoliko manjšo težo od predvidene idealne teže za določen spol, starost, višino in konstitucijo. Veliko boljše je namreč imeti malo manj kot malo več kilogramov nad predvideno idealno telesno težo.

Vsak človek je osebek zase s svojo idealno telesno težo, ki se nam ob nestrokovnem ocenjevanju lahko zdi prevelika ali celo premajhna. Ali spada povečana telesna teža še v mejo normale, ali pa je posledica raznih patofizioloških ali patopsiholoških dejavnikov, pa naj bi ugotovil le strokovnjak.

Nezdrav sodoben način življenja je glavni dejavnik vse bolj pretirane telesne teže ljudi, ki je daleč na prvem mestu od vseh drugih možnih vzrokov debelosti. Manjše fizično udejstvovanje ljudi na eni strani in večje uživanje čistih živil na drugi strani povzročata pretirano debelost. Tudi kompenziranje raznih duševnih konfliktnih situacij, ki jih v sodobnem svetu najdemo na vsakem koraku, z uživanjem koncentrirane okusne hrane, je prav tako eden izmed pomembnih činiteljev pretiranega apetita in debelosti. Tako enostranska prehrana, pretežno iz čistih živil /iz čistih ogljikovih hidratov in maščob/, ki je lahko tudi posledica slabih socialno-ekonomskih razmer, vodi do hiperkaloričnosti prehrane in z njo vred do debelosti /tabela 2/.

Vsi naštetih dejavniki pa pomenijo tudi del rizičnih dejavnikov pri nastanku aterosklerotičnih obolenj /tabela 3/. Zaradi tega vodi nezdrav sodoben način življenja - v najširšem pomenu besede - življenja, ki je vanj vključena tudi nezdrava prehrana /tako količinsko kakor tudi kakovostno nepravilno sestavljena/, poleg debelosti tudi do ateroskleroze z vsemi nadaljnjimi usodnimi posledicami.

Vzdrževanje idealne telesne teže oziroma hujšanje ob pretirani telesni teži pomeni pomembno dietno preprečevanje ateroskleroze.

Zdrav način življenja v najširšem smislu in kvalitetna hrana oblikujeta ravno tolikšen apetit, ki ustreza fiziološkimi, kaloričnim in biološkimi potrebam organizma ter vzdržuje idealno telesno težo pri zdravem človeku. Upoštevati pa moramo, da je zdrava prehrana le del zdravega načina življenja. Zdrava prehrana ob siceršnjem neustreznem življenjskem režimu nima pravega pomena in učinka. Pri zdravem načinu življenja moramo upoštevati princip "3 x 8", to je 8 ur dela /umskega ali fizičnega/, 8 ur spanja in 8 ur aktivne in pasivne rekreacije /delo v gospodinjstvu, šport, trim, razni hobiji in podobno/. Umsko in pisarniško delo zahteva aktivno rekreacijo. Hrano moramo uživati petkrat na dan in ne manj ko trikrat na dan. Priporočljive dnevne količine posameznih živil za odraslega človeka kaže tabela 4.

Mesna živila lahko nadomestimo tudi z žganci in mlekom, s polento in mlekom, s krompirjem in jajci itd. Nasploh pa se moramo izogibati čistih živil v večjih količinah, kot npr. sladkorja, belega kruha in podobno. Uporabljati moramo le fina olja z veliko nenasičenimi maščobnimi kislinami ter maslo in margarino v zmernih količinah. Zelo mastne jedi, ocvrte jedi in jedi s svinjsko mastjo priporočamo le ob težjih fizičnih delih. Vsak obrok hrane naj upošteva "princip pestrosti", to se pravi, ses-

ata/. Tudi vrsta najvidnejših komunistov pri nas se je aktivno ukvarjala z esperantom; Franc Popit, dr. Ivo L. Ribar, Josip Broz Tito, da naštejemo samo nekatere. Prvi nas so esperantisti najbolj organizirani v Ljubljani in Mariboru, kjer imajo lastne klubske prostore in se tedensko sestajajo. Naslov esp. društva v Ljubljani, kjer lahko dobite vse informacije, je: Esperantsko društvo, Tavčarjeva 1/II, p.p. 401 - Ljubljana.

v.o.

Asist. Dražigost Pokorn
pri katedri za
socialno medicino
medicinske fakultete
v Ljubljani

Debelost,
ateroskleroza¹
in prehrana

Če pogledamo odvisnost pričakovane življenjske dobe od telesne teže pri posameznih homogenih² skupinah glede na spol, starost, telesno višino, način življenja, telesno zgradbo itd., je optimalna telesna teža tista teža, pri kateri je pričakovana življenjska doba najdaljša.

Debeli ljudje se nagibajo k povečani splošni obolevnosti, k bolj zgodnji smrtnosti in imajo pri različnih boleznih

tavljen naj bo iz čimveč različnih živil ali jedi.

Zajtrk - naj bo po možnosti nekoliko močnejši, a lahko prebavljiv. Sestoji naj iz mlečne pijače; bele kave ali čaja z mlekom, rezine kruha z maslom, margarine, marmelade ali salame, šunke ali hrenovke. Vsebovati pa ne sme ogljikovih hidratov, jedi in pijač, npr. čaja s sladkorjem in belega kruha.

Dopoldanska malica - mora biti kalorično in biološko dopolnilo zajtrku; mlečna pijača in sadje; kruh, sir, sadje; sadje in keksi v primeru beljakovinskega dodatka pri zajtrku; razne mesno-zelenjavne enoločnice itd.

Kosilo - priporočljivo je, da sestoji juho, mesno jed ali drugo jed, ki nadomesti meso, zelenjavne prikuhe ali priloge, močnatne dodatke /krompir, riž, testenine, kruh, itd./, zelenjavne solate ali sadje ali oboje. Sladke močnate jedi običajno le kalorično dopolnijo glavni obrok hrane in zato niso vedno priporočljive.

Večerje - morajo biti lahke in vsaj eno do dve uri pred spanjem.

V bolezni mora ustrezen dietni jedilnik predpisati zdravnik.

Za konec pa še dva praktična nasveta za varovalno dieto pred aterosklerozo /tabela 7/ - gre le za dieto kot del zdravega načina življenja - in priporočilo za shujševalno dieto /tabela 8/ za obdobje pretirane telesne teže.

- /1/ ateroskleroza - zaapnitev žil
- /2/ homogen - istoroden, istovrsten; enak, zlasti po sestavi, ali sestavljen iz istorodnih sestavin
- /3/ patološki - bolezenski, bolezensko spremenjen, ne-normalen
- /4/ kompenzirati - nadomestiti kaj, izravnati
- /5/ hiperkaloričen - pretirano ali izredno kaloričen

Tabele k članku

Tabela 2

Vpliv industrializacije na prehrano in zdravje človeka /modificirana skraćena shema po Tremoliere-u/

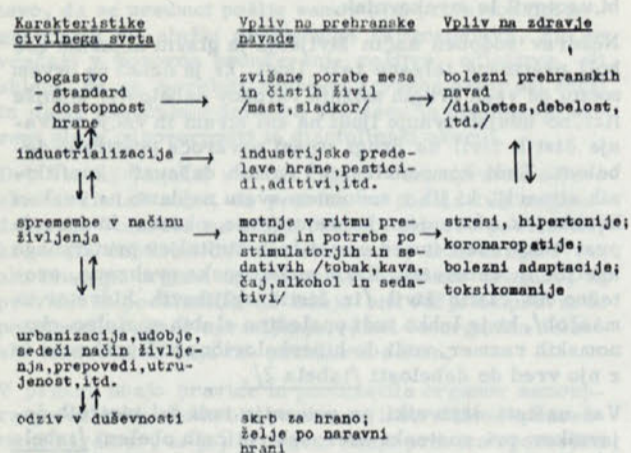

Tabela 1.

Idealna telesna teža za moške:

Telesna teža / v kg /

Velikost v cm	nežne kosti	srednje močne kosti	močne kosti
160	52,2-55,8	54,9-60,3	58,5-65,3
162	53,2-56,9	55,9-61,4	59,6-66,7
164	54,2-57,9	57,0-62,5	60,7-68,2
166	55,4-59,2	58,1-63,7	61,7-69,6
168	56,5-60,6	59,2-65,1	62,9-71,1
170	57,9-62,8	60,7-66,6	64,3-72,9
172	59,4-63,4	62,1-68,3	66,0-74,7
174	60,8-64,9	63,5-69,9	67,6-76,2
176	62,2-66,4	64,9-71,3	69,0-77,6
178	63,6-68,2	66,4-72,8	70,4-79,1
180	65,1-69,6	67,8-74,5	71,9-80,9
182	66,5-71,0	69,2-76,3	73,6-82,7
184	67,9-72,5	70,7-78,1	75,2-84,5
186	69,4-74,0	72,1-79,9	76,7-86,2
188	70,8-75,8	73,5-81,7	78,5-88,0
190	72,2-77,2	75,3-83,5	80,3-89,8

Idealna telesna teža za ženske:

Velikost v cm	nežne kosti	srednje močne kosti	močne kosti
150	42,7-45,9	44,5-50,0	48,2-55,4
152	43,4-47,9	45,6-51,0	49,2-56,5
154	44,4-48,0	46,7-52,1	50,3-57,6
156	45,4-49,1	47,7-53,2	51,3-58,6
158	46,5-50,2	48,8-54,3	52,4-59,7
160	47,6-51,2	49,9-55,3	53,5-60,8
162	48,7-52,3	51,0-56,8	54,6-62,2
164	49,8-53,4	52,0-58,2	55,9-63,7
166	50,8-54,6	53,1-59,8	57,3-65,1
168	52,0-56,0	54,1-61,5	58,8-66,5
170	53,4-57,5	55,1-62,9	60,2-67,9
172	54,8-58,9	56,1-64,3	61,6-69,3
174	56,3-60,3	57,0-65,8	63,1-70,8
176	57,7-61,9	58,0-67,2	64,5-72,3
178	59,1-63,6	59,0-68,6	66,0-73,7
180	60,5-65,1	60,0-70,1	67,3-75,1
182	62,0-66,5	61,0-71,5	68,8-76,7
184	63,4-67,9	62,0-72,9	70,2-79,5

po Build and Blood Study I. Society of Actuaries, Chicago 1959 /tehtanje v domači obleki in s čevlji./

Tabela 7

Varovalna dieta pred aterosklerozo /po priporočilih I.G. - Inst. kl. III./

DNEVNI OBROKI	I.	II.	III.
ZAJTRK	rezina puste šunke /30 g/ kos črnega kruha /60 g/ posneto mleko /2 dl/	mekko kuhano jajce /60 g/ čaj s posnetim mlekom /1 žlička sladkorja/	skuta /1 žlička/ ali 1/2 hrenovke kos črnega kruha /60 g/ žitna kava s posnetim mlekom /1 žlička sladkorja/
MALICA	jogurt /2 dl/ banana /1 manjša/	posneto mleko /2 dl/ pomaranča /1 manjša/	kefir /2 dl/ jabolko /1 manjša/
KOSILO	goveja juha z "rojalom" /1 belj./ dušeno ali kuhano meso /100 g/ 1 žlička olja dušen riž z zelenjavo /50 g riža; 100 g zelenjave, 1 žlička olja/ sadni kompot /100 g sadja/	sadni sok /1 dl/ skutin narastek /testenine 50 g; 3 žlice skute/ 1 žlička olja zelena solata /1 žlička olja/ sadna hladetina	zelenjavno-mesna enolončnica /200 g zelenjave; 100 g kromp. / 2 žlički olja/ sadje /100 g/
MALICA	jabolko ali sadni sok /100 g/ kefir /2 dl/ rezina črnega kruha /3 dkg/	banana /1 manjša/ jogurt rezina črnega kruha /3 dkg/	pomaranča /1 srednja/ košček sira /40 g/
VEČERJA	zelenjavno-mesna solata /200 g zelenjave; 60 g mesa, 2 žlički olja/ rezina črnega kruha /30 g/	zakrknjeno jajce solata iz kuhane zelenjave /200 g zelenjave, 2 žlički olja/ rezina črnega kruha /30 g/	mlečni riž /iz posnetega mleka/ ali sadni sok /150 g sadja; 1 žlička sladkorja/
DODATKI	posneto mleko; kefir, jogurt /2 dl/	kos sadja /100 g/ ali sadni sok	slatina /Deit/

Tabela 8

Shujševalna dieta

DNEVNI OBROKI	I.	II.	III.
ZAJTRK	pečeno jajce /eno/ rezina črnega kruha /30 g/ čaj, žitna kava /brez sladkorja/	pusta šunka /60 g/ rezina črnega kruha /30 g/ žitna kava /brez sladkorja/	sirček /60 g/ rezina črnega kruha /30 g/ čaj s posnetim mlekom /200 g, brez sladkorja/
MALICA	pomaranča /100 g/ posneto mleko /200 g/	jabolko /100 g/ kefir iz posnetega mleka /200 g/	jabolko /100 g/ kislo mleko iz posnetega mleka /200 g/
KOSILO	čista goveja juha /nemastna/ kuhano pusto meso /120 g/ kuhana zelenjava /cvetača, zelje, špinata /200 g/ sadna solata /brez sladkorja/ /200 g/	sadni sok /100 g/ obloženo jajce /200 g zelenjave; 2 zakrknjeni jajci/, sadni kompot /200 g/	zelenjavno-mesna enolončnica /200 g zelenjave; 120 g pustega mesa; 1 žlička olja/ sadje /200 g/
MALICA	posneto mleko /250 g/ rezina črnega kruha /25 g/	kefir iz posnetega mleka /250 g/ rezina črnega kruha /25 g/	kislo mleko iz posnetega mleka /250 g/ rezina črnega kruha /25 g/
VEČERJA	zelenjavno-mesna solata /200 g zelenjave; 90 g pustega mesa/	hrenovka /polovica/ rezina kruha /25 g/ sadje /200 g/	skutin namaz /90 g/ rezina kruha /25 g/ sadje /200 g/
DODATKI	Po želji šipkov čaj brez sladkorja, radenska slatina, žitna kava brez sladkorja itd.		

Navodila z recepturami veljajo tako za normalno dieto pred aterosklerozo kot za shujševalno dieto!

Tabela 4

Priporočljive dnevne količine posameznih hranil za odraslega človeka /Brodarec 1971; Nikolič 1967/

1. Mleko in mlečni izdelki
1/2 l mleka /mesečnica - 1 l; doječe matere - 1,5 l/ ali sir /30 g sira je približno kozarec mleka/.
2. Meso, ribe, perutnina, itd.
Enkrat na dan! Nadomestimo jih lahko z jajci, sirom, stročnicami.
Jajca - trikrat na teden!
3. Zelenjava in sadje
Listnata zelenjava najmanj enkrat na dan!
Krompir enkrat dnevno!
Sadje, najmanj enkrat na dan!
4. Kruh, žita
Po dva do štirikrat na dan kos kruha.
En dnevni obrok mlevskih izdelkov /kaša, riž, testenine, itd./.

Tabela 5

Procentualna sestava kaloričnih vrednosti posameznih živil v dnevnem obroku hrane glede na celodnevne kalorične potrebe organizma /Atanacković 1969/

Skupine živil	Celodnevne kalorične in fiziološke potrebe			
	do 1500	od 1500 do 2800	od 2800 do 3200	nad 3200
Žita	14	30	40	50
Meso, ribe, jajca	14	10	10	5
Mleko, mlečni izdelki	24	20	10	10
Vidne maščobe	14	10	15	20
Sadje	10	10	5	5
Zelenjava	13	10	10	5
Sladkor, med itd.	10	10	10	5

Tabela 6

Fiziološke potrebe kalorij po težavnosti dela /Vračarič 1969/

Kategorija	Vrsta dela	Energetične zahteve**	
		moški	ženske
I	Sedeče delo	do 2800	do 2240
II	Lahko fizično delo	2800 do 3200	2240 do 2500
III	Srednje težko fizično delo	3200 do 3600	2560 do 2880
IV	Težko fizično delo	3600 do 4200	2880 do 3360
V	Zelo težko fizično delo	4200 do 5000	3360 do 4000

** Energetične norme veljajo za osemurni delovni čas.

Tabela 3

Nevarnostni dejavniki v nastanku ateroskleroze /Accetto 1968/

Opolejšaja:	Eksogeni in endogeni faktorji
hipertenzija	žezerno hranjenje z maščobo in ogljikovimi hidrati
diabetes mellitus	hidrati
vrščni artritis	patološki lipoidni metabolizem*
hipotireoidizem	majhno telesno gibanje
	kajenje
	stresne situacije
	genetične lastnosti

* Z ustreznno dietno prehrano lahko vplivamo na hiperlipoproteinemije in s tem na dietno profilakso ateroskleroze.

Društvo Šaleške doline za vzrejo ptic želi povečati članstvo

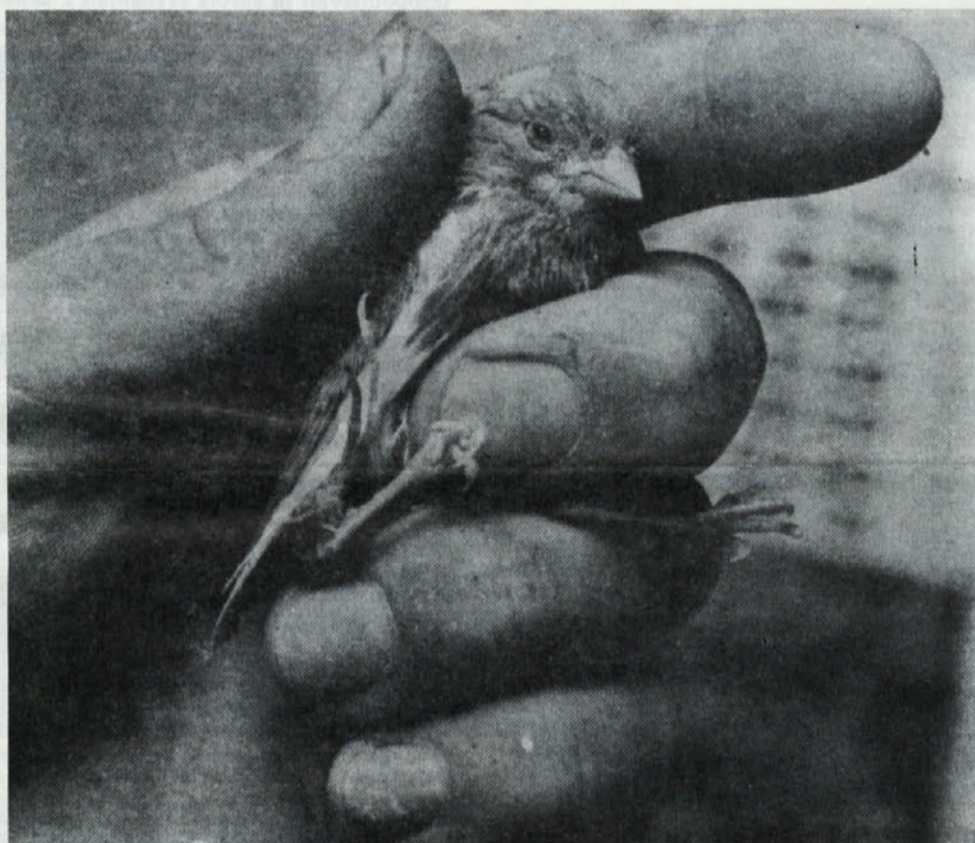
Na dobro obiskanem letnem zboru članov Društva Šaleške doline za vzrejo ptic, od katerega je minilo že nekaj časa, so udeleženci sprejeli za delo društva v prihodnje odločitve, ki utegnejo še marsikatero ob-

čana zainteresirati za njihovo dejavnost. Sklenili so, recimo, da bodo v Velenju tudi letos organizirali že tradicionalno razstavo ptic pevke, ki je vedno dobro obiskana in zanimiva tudi za ljubitelje ptic zunaj meja naše občine. Če se bo le dalo, so se še odločili, pa bodo s to razstavo gostovali tudi v drugih večjih krajih naše občine, saj bodo tako z vstopninami lahko zbrali več denarja za nabavo krmil in drugih potrebščin za krmljenje zunanjih ptic pozimi. Ker, skrb za zunanje ptice je poleg reje domačih pernatih prijateljev poglaviti namen dejavnosti društva.

Od tod tudi naslednji sklep zbora, in sicer da je treba članstvo društva povečati. To pa z vključitvijo čimveč šolske in druge mladine, gozdarjev, lovcev - prav tako pa tudi drugih občanov, ki imajo nagnjenje in čut za naravo in ptice. Pa ne samo za naravo zunaj mestnih zidov, ampak tudi med njimi - za lepoto zelenic in okrasnega rastlinja, ki se prej ko slej, zlasti pozimi, sprevrže v svoje nasprotje, če na zelenicah niso urejene in oskrbovane krmilnice za ptice; če ni med zidovjem ptičjega petja.

Zbor je znova načel tudi vprašanje društvenih prostorov oziroma problem, da doslej kljub nenehnemu prizadevanju upravnega odbora društva ni bilo moč najti stalnega družbenega prostora, kjer se bi člani društva lahko shajali in pripravljali svoje akcije. Sklep zbora v tej zvezi nalaga tudi novemu upravnemu odboru društva, ki so ga na zboru izvolili, da ne odneha z iskanjem takega prostora, oziroma doseže, da se jim ne bo treba več shajati zdaj pri tem, zdaj pri onem članu društva na domu.

Kako se je v društvo moč včlaniti?

Zaradi nakazanega problema s stalnim društvenim prostorom je včlanjenje mogoče le na domovih predstavnikov društva, to je:

- pri predsedniku Antonu Sopolšku v Prešernovi 1, Velenje;
- pri tajniku Antonu Koširju v Pesju /hiša je nova in še nima številke/ in
- pri Francu Klavznerju v Kajuhovi 39, Šošanj.

Še to!

Za pridobitev osnovnega znanja za varstvo in vzgojo ptic izhaja zelo privlačna poljudnoznanstvena revija "MOJ MALI SVET". Revija izhaja mesečno. V njej dobi rejec ptic veliko dobrih napotkov. Prav tako tudi vrličkarji in gojitelji cvetja, katerih v Velenju in v naši občini nasploh ni malo. Prinaša tudi razne druge strokovne nasvete, denimo za rejo in dresuro psov idr.

Revijo si lahko vsak ogleda in tudi naroči v poslovalnici Mladinske knjige v Velenju. Naročiti pa jo je moč tudi pri ČZP Kmečki glas, Ljubljana, Miklošičeva 4/1.

Interesentom za včlanitev v društvo pa je dobro povedati še to, da član društva prejema na dom glasilo Zvez družtev za zaščito in vzgojo ptic SFRJ "JUGOSLAVENSKI LJUBITELJ PTICA", ki izhaja v Splitu, in da je naročnina všteta v članarino.

Po predlogi
J. Volka, DSSS

Za boljše medsebojno komuniciranje

Vodenje sestankov

Prvi stik neke organizacije in posameznikov, ki bi se ji eventualno pridružili, je običajno sestanek. Zato ne more biti vseeno, kako sestanek "teče", saj si na njem novinec nabere prvih vtisov, ki ga bodo lahko pozneje spodbujali za sodelovanje ali proti sodelovanju. Predno bomo poskušali razložiti, kako naj pripravimo sestanek, si moramo odgovoriti, kaj sestanek sploh je in kaj z njim hočemo. Če pustimo ob strani klubske sestanke, ki že sami po sebi zadovoljujejo potrebo ljudi, da se pač nekje dobijo in katero rečejo; če se omejimo samo na delovne sestanke, na katerih se moramo dogovoriti za določen skupni opravke, potem moramo najprej reči, da sestanek ni CILJ, ni DELO, je zgolj priprava nanj, nujno "zlo", preko katerega se dokopljemo do usklajenega dela. Zakaj sem uporabil besedo ZLO! Zato, ker vnaša nekaj nasilnega v naš delovni tok, ker nam mimo ali celo zoper našo voljo ukroji čas. In čas je stvar, ki je -

provokacija prihaja od ljudi, ki imajo več fantazije - in ki se ne ustavijo pri izzivu, ampak gredo naprej; ponudijo svojo varianto rešitve. Tudi osebnih nasprotnikov ni pametno soočati na sestanku, posebej še, če teh nasprotnikov ne kontrolirajo. V veliki večini primerov se zadovoljimo s tem, da ljudem pošljemo vabila s hladno napisanim dnevnim redom, ki ne spodbuja k premišljanju. Same "točke" nas skoraj v nobenem primeru ne motivirajo - niti za udeležbo niti za sodelovanje. Dosti časa ne zapravimo, veliko pa pridobimo, če dodamo dnevnemu redu v obliki predloga za premišljevanje tri, štiri konkretna vprašanja - pač tista, na katera naj tudi sestanek kot celota odgovori. Na primer takole:

VABILO

Vabimo te, da se udeležiš 2. redne seje predsedstva aktiva ZMS ..., ki bo v sredo, 8. novembra 19., ob 16. uri v mali sejni dvorani obratovodstva ... Pogovarjali se bomo o:

1. udeležbi na seminarju,
2. šoli za življenje,
3. boju proti mamilom,
4. razno.

Želimo, da bo razprava tehtna; podkrepljena s podatki, zato predlagamo, da premisliš naslednja vprašanja:

Ad 1/ Kdo med mladinci kaže največ volje do dela v prihodnje?

Ad 2/ Katera vprašanja najbolj vznemirjajo tvoje vrstnike?

Ad 3/ Kaj nadomeščajo mamila?

Zaželeni so tudi pismeni predlogi!

S tovariškimi pozdravi!

Velenje, ... Predsednik /ali tajnik/:
.....

Vabila ste razposlali ravno pravi čas - torej ne prehitro, ker bi jih naslovniki sicer kam založili in nazadnje pozabili na sestanek, pa tudi ne prepozno, da bi se lahko še pravočasno pripravili - in odgodili kakšno drugo zadevo. Najbolje torej kakšne tri, štiri dni pred sestankom.

Sestanek

Ura je tu, povabljeni so prišli in treba je začeti sestanek. Če imamo stalnega zapisnikarja, je v redu, sicer moramo nekoga določiti za vsak sestanek posebej. Najmanj domiselno, kar lahko ob taki priložnosti naredimo, je to, da določimo za zapisnikarja najbolj dobrovoljno tovarišico, ki se najbolj pusti obremenjevati. Najboljše je, če se vsi člani zvrste pri pisanju zapisnika, saj so tako tudi najbolj vključeni v tok delovanja.

Delovni predsednik mora predvsem pojasniti, kaj je cilj sestanka - h katerim akcijam naj vodi.

Pri obravnavanju dnevnega reda je pomembno, na katero mesto damo kakšno vprašanje. Ne bi bilo umestno, če bi takoj začeli z najzahtevnejšo temo, zato damo na začetek raje kakšno organizacijsko stvar, med katero se bodo udeleženci sestanka nekoliko "ogreli" za naslednje točke. Pred udeležence sestanka pa ne smemo priti samo z naslovom teme, ampak tudi z izdelanimi izhodišči, na osnovi katerih se bo razvila razprava. Če je tema zelo zahtevna, je treba že v vabilu navesti tudi vire za pripravo /knjige, članke, gradiva/. Kadar je več ljudi na sestanku, je dobro omejiti čas razpravljanja, kar bo diskutante navajalo k točnosti in jasnosti izražanja, brez okraskov in frazerstva, ki se je tako razpaslo po naših sejnih dvoranah. Delovni predsednik mora paziti, da nobena izrečena misel ne izveni v prazno. Po vsaki točki mora izoblikovati sklepe, ki jih potem da na glasovanje. Glasovanje ima tri možne odločitve /za, proti, vzdržano/, in to ni zgolj formalna igra, ampak pravica vsakega posameznika, da se odloči po svoji volji. Če nekdo glasuje proti ali če se vzdrži, ga to še nikakor ne opredeljuje v družbenem smislu. Posmeh na račun tistega, ki se drugače odloči kot večina, je slej ko prej znak zaostale zavesti in neizoblikovanih osebnosti. Sploh je najboljše - vsaj za pomembnejše odločitve - organizirati tajno glasovanje. Ob koncu sestanka je dobro, da predsednik še enkrat prebere vse sprejete sklepe - in imena tistih, ki so jih dolžni izvršiti.

Zapisnik

Vse, kar se je dogajalo na sestanku, mora biti evidentirano v zapisniku. Zapisnik je torej materialni dokaz izrečenih misli in sprejetih sklepov, hkrati pa tudi pomagalo za izpeljavo dogovorjenih akcij ter kontrolo opravljenega ali neopravljenega dela.

ali pa bi vsaj morala biti vsakomur najbolj dragocena, ker je to nekaj, kar nepreklicno odhaja, se ne da proizvesti, obnoviti, kupiti, najeti, niti zadrževati ne!

Če nam je to jasno, potem se bomo lotili sestanka z največjo odgovornostjo, ki izhaja iz zavesti, da jemljemo ljudem minute in ure, ki jim jih nihče več ne nadomesti. Samo uspešnost lahko opraviči to izgubo, in ničesar drugega. Zapomnimo si: spoštovanje časa je spoštovanje ljudi!

Priprava sestanka

Jasen nam je cilj, več ali manj so nam znane tudi poti do njega - sledi odločitev, da skličemo sestanek, na katerem se bomo točno dogovorili o vsem, kar se tiče akcije. Če je sestanek forumski /komite, odbor, komisija .../, potem z izborom udeležencev ne bo problema. Povabimo pač vse tiste, ki so člani določenega foruma. Drugače je, če se bodo sestali ljudje, ki še ne tvorijo formalnega telesa, če ga šele snujejo; ali pa, če gre za občasnno akcijo. Včasih pa gre tudi samo za razširitev že obstoječe formalne skupine. Ko izbiramo povabljenec, se ne odločamo samo po strokovnih sposobnostih, ampak tudi po tem, kako se ti ljudje vedejo na sestankih. Izogibati se moramo večnih diskutantov. Res je, da nas včasih rešijo iz mučnega položaja, ko nihče noče začeti, vendar naredijo povečini več škode kot koristi. Predvsem nimajo občutka za demokratično razpravo.

Enako nevarni so provokatorji, izzivajoči, ki ne provokirajo iz bogatejšje domišljije, ampak iz zlobe in neodgovornosti. Zaželeno pa je tista provokacija, ki nas zbudi iz samozadovoljnosti in nam pokaže nove možnosti. Ta

Zapisnik naj bi imel najprej glavo, v kateri so podatki: kdo sklicuje sestanek?, kdo so udeleženci in v kolikšnem številu so se odzvali vabilu?, kraj, ura in datum sestanka ter eventualno še kakšna druga okoliščina.

Vsebina zapisnika se začne z dnevnim redom, kakršen je bil objavljen na vabilih. Pri zapisovanju vsebine razprav imamo dve možnosti. Lahko sproti izločamo nepomembne stavke in razna mašila ter zapišemo samo bistveno - pri tem je potrebna že določena spretnost; ali pa dobesedno zapišemo vse, kar ujamemo in šele v čistopisu - morda ob pomoči kakšnega udeleženca ali kar predsednika /najbolje je, če obstaja komisija za overjevanje zapisnika/ - izpišemo bistvene sestavine posameznih razprav. Tako vidimo, da nas pisanje zapisnika nehote uči misliti in ugotavljati, kaj je pomembno, kaj pa je le obrobno. Na koncu zapisnika morajo biti sklepi, razvrščeni glede na vrstni red razprave.

Tukaj je primer zapisnika na osnovi dnevnega reda, ki je bil napisan že na primerku vabila.

ZAPISNIK

2. redne seje predsedstva aktiva ZMS ..., ki je bila 8. 11. 19.. ob 16. uri v mali sejni dvorani obratovodstva ... Od 7 članov predsedstva se je seje udeležilo 6 članov, eden je bil zaradi bolezni opravičeno odsoten, kot gost pa je seji prisostvoval sekretar OÖZK ...

Sejo je vodil tov. ... in je predložil naslednji dnevni red:

1. udeležba na seminarju,
2. šola za življenje,
3. boj proti mamilom,
4. razno.

Ad 1/ Predsedujoči je seznanil prisotne s programom političnega izobraževanja na tridnevem seminarju. Po njegovih besedah je osnovni namen seminarja v tem, da usposobi najaktivnejše mladince za učinkovito ideološko in organizacijsko delo z mladinci.

Nato je predlagal udeležencem sestanka, da premislijo o kandidatih in se odločijo za tri mladince, ki bi se udeležili seminarja. Franc Čarni, ki odgovarja za ideološko izpopolnjevanje, je predlagal Ančko Šrajtner, Petra Ramovša in Ajdo Pesjakovo.

Proti predlogu ni bilo ugovorov in udeleženci so soglasno izbrali imenovane mladince za seminar. Predsednik je seminaristom izročil študijsko gradivo, ki ga bo treba proučiti že pred seminarjem.

Ad 2/ Franc Čarni je poročal o tem, kako napredujejo priprave na šolo za življenje, ki jo organizira občinska konferenca ZMS. Pripravljen je že natančen raspored tem in posameznih ur. Prav tako so določeni vsi predavatelji. Naslovi tem so:

- MOJ SPOPAD Z ŽIVLJENJEM /Ciril Pešič/,
- ALI ZNAM BRATI IZ KNJIGE NARAVE? /prof. Ivan Prvin/,
- PREBUJANJE ŽENSKOSTI IN MOŠKOSTI /dr. Franjo Ban/,
- DRUŽBA IN POSAMEZNIK /prof. Viktor Baštnik/,
- MLADI - RELIGIJA - CERKEV /univ. prof. Stane Škodl/,
- GOVOR UMETNIN /Rajko Furlan/.

Vsaki teh tem je namenjenih pet ur, torej skupaj 30 ur, ki se bodo zvrstile v petih tednih. Ob koncu šole bo ekskurzija, med katero si bodo udeleženci ogledali zanimive, a premalo znane znamenitosti Slovenije. Stroške za šolanje bodo delno krile delovne organizacije in šole, kjer mladinci - udeleženci delajo, delno pa mladinci sami - 100 din na osebo. Sem so všteti tudi prevozni stroški za ekskurzijo. Naloga vseh mladincev v vodstvenih organih ZM je, da čimveč mladine zainteresirajo za to šolo, ki želi spodbuditi in usmeriti mlade k premišljevanju o najosnovnejših problemih pri njihovem vključevanju v svet družbe.

Po tem poročilu so sprejeli sklep, da si mora vsakdo prizadevati, da angažira za šolo čimveč mladih, Alenka Špur pa se je obvezala, da bo izdelala okrožnico; jo razmnožila in razposlala po šolah in DO.

Ad 3/ Pri tretji točki dnevnega reda je Žarko Pečnik spregovoril o vsevečjem uživanju mamil med mladino in predlagal, da se mladinska organizacija spoprime s tem problemom. V ta namen bi bilo najboljšo organizirati pogovore z mladinci, pri katerih nam bi pomagali tudi strokovnjaki - predvsem zdravniki, psihologi in sociologi. Najboljša oblika boja proti mamilom pa je po besedah Žarka Pečnika v najširšem angažiranju mladih pri nekem konkretnem delu.

Alenka Špur je ob tem pripomnila, da bi se morale družbene organizacije več ukvarjati tudi s čistimi osebnimi problemi mladih, saj so čisto prav nerazrešljive osebne zagate vzrok za zapiranje vase in za družbeno dezangaziranje. Udeleženci

sestanka so nato sprejeli sklep, da je treba poiskati strokovno pomoč, za kar se bodo posvetovali še z občinsko konferenco SZDL.

Ker pod točko "razno" ni bilo nobene razprave, so sestanek ob 18. uri končali.

SKLEP:

1. Seminarja za ideološko izpopolnjevanje se udeležijo: Ančka Šrajtner, Peter Ramovš in Ajda Pesjak.
2. Vsak udeleženec sestanka si mora prizadevati, da pridobi čimveč mladih za šolo za življenje, Alenka Špur pa bo izdelala in razposlala o šoli tudi okrožnico.
3. Predsednik aktiva bo navezal stike z organi občinske konference SZDL zaradi strokovne pomoči v zvezi z bojem proti mamilom.

Velenje, ...

Zapisnikar:

Predsednik:

v.o.

Z zadnje volilne konference naših mladih

Od stroke do stroke

Varivstvo v ESO in problemi varivstva danes

Piše Viktor Kovač

Varilna tehnika je bila v Sloveniji pred II. svetovno vojno manj znano tehnično področje, na katerem so delali veščidel le samouki in varivci, ki so si osnovno znanje pridobili v kratkotrajnih varilnih tečajih. Šele po vojni se je varivstvo vsestransko razmahnilo. Uvajati so se začele nove tehnološke smeri pri povečanem številu varljivih materialov. V drugi svetovni vojni je varilna tehnika veliko pripomogla k razvijanju vojaškega potenciala. Prav v tem času so se rodili novi postopki varjenja, kot je varjenje v zaščitnih atmosferah, varje-

nje s stiskanjem in tako dalje, katere so industrijsko razvite dežele začele s pridom uporabljati. Mnoge izdelke in industrijsko uporabo varilne tehnologije smo začeli kasneje, toda vztrajno, uvajati tudi v naši industriji.

Prvo desetletje po vojni je bilo pri nas v znamenju širjenja obločnega ročnega varjenja, ki je počasi izpodrivalo kovaško in plamensko varjenje. V tem času zasledimo resnejši premik na varilskem področju tudi v takratnem ESO, ki je imel svoje prostore na jaški Škale.

Z nabavo dveh varilnih agregatov se je pričela tehnologija nagibati v korist elektroobločnega varjenja. Varjenje z golimi elektrodami je zadostilo takratnim potrebam, čeravno je varjenje zahtevalo veliko potrpljenja in relativno izvežbanega varivca. Za velik napredek na tem področju ima zaslug železarna Jesenice, ki je pričela s proizvodnjo oplaščenih dodatnih materialov. Z uporabo teh, v glavnem kisljih, nekaj pa tudi rutilnih elektrod, se je način varjenja bistveno izboljšal.

Največje zasluge za nadaljnji razvoj na varilnem področju ima leta 1951 ustanovljeno Društvo za varilno tehniko v Ljubljani, ki je pričelo načrtno usmerjati uvajanje in uporabo sodobne varilne tehnike. S poznejšo ustanovitvijo zavoda za varjenje v Ljubljani so se začele urejati razmere na področju šolanja varilskih kadrov. Od takrat dalje so že pričeli prihajati v industrijo kadri, ki so opravili tečaje iz posameznih vej varjenja. Šolanje ni bilo namenjeno samo varivcem - velik poudarek je bil dan tudi šolanju vodstvenega varilnega osebja v podjetjih. Z dopolnilnimi oblikami izobraževanja pa je bila dana možnost, da so se lahko ti kadri strokovno izpopolnjevali in sproti seznanjali z najnovejšimi smermi in težnjami v razvoju varjenja v industrijsko visoko razvitih deželah.

Zavedajoč se pomena varjenja kot osnovnega elementa v tehnološkem procesu, smo tudi v ESO sprejeli smernice sodobnega razvoja varjenja. Glede na to, da se je prvo desetletje po vojni ESO obravnaval izključno kot vzdrževalni obrat, ni bilo tako nujne potrebe po uvajanju visoko produktivnih varilnih strojev. Takrat je bila glavna naloga na področju varjenja, da se uvede in uporabi čim sodobnejši dodatni material in preide z varjenja z golimi elektrodami in transformatorji na varjenje z oplaščenimi elektrodami in agregati. To uvajanje je bilo sprva počasno, vendar je zavzemalo vedno večji obseg. Z uvajanjem mehanizacije v jamo, se je spreminjala tudi struktura naše dejavnosti. Obrat, ki je bil namenjen izključno remontu, je napravil prve korake v izdelavi nove jamske opreme.

S tem se začne novo poglavje varilne tehnologije v ESO. Širši asortiment izdelkov, večje serije, uporaba kvalitetnejših jekel; vse to je zahtevalo novo tehnologijo: zahtevnejšo in produktivnejšo varilno opremo, sodobnejši dodatni material, sodobnejše tehnološke postopke in drugačen profil varivcev. Pri uvajanju moderne varilne tehnologije pa so, razumljivo, bile težave, ker je razvoj bil skokovit. Sčasoma je postala moderna varilna oprema sestavni del tehnološkega procesa, brez katere si takšnega tempa dela in tako različnega proizvodnega programa, kot ju imamo, ne moremo več zamišljati.

Danes, ko ugotavljamo rezultate takratne usmeritve, lahko nesporno trdimo, da smo z modernizacijo varilnega parka pridobili veliko kvaliteto in produktivnost varjenja. Vedno večji obseg varilne dejavnosti ter vedno višje zahteve po kvaliteti varjenja pa zahtevajo vedno večjo razgledanost tako varivcev kot varilnega nadzornega osebja. Ob tako naglem napredku varilne tehnike je naša prva in osnovna naloga - zagotoviti si varilski kader na vseh nivojih. Le tako bomo tudi v bodoče konkurenčni v obsežni veji kovinske predelovalne industrije v Sloveniji in drugod.

V primerjavi z drugimi tehničnimi področji, ki so bila že pred vojno pri nas priznana kot samostojne tehnične vede, se je varjenje začelo šele po vojni izredno naglo uveljavljati v večini naše industrije. Izobraževalne ustanove pa niso bile pripravljene za takšen vzpon. Industrija je zato to problematiko reševala po svojih možnostih, in trdimo lahko, da se je s časom lepo vklopila v hiter razvoj. Čeravno je danes varjenje kot veja tehnološkega procesa v industriji nepogrešljivo, pa mu družba še danes ni priznala tega mesta, kot ga dejansko zavzema. Najbolj očitno se to vidi v tem, da še danes nimamo v Sloveniji dovolj izobraževalnih ustanov, ki bi šolale kvalificirane varivce, da o fakulteti ne govorimo. Zavod za varjenje je soustanovitelj tehnične varilske šole v Ljubljani, ki je dala že nekaj generacij absolutentov. Vendar je to spričo tolikšnih potreb mnogo premalo. Zavod za varjenje sicer usposablja varivce s kratkotrajnimi tečaji, vendar je profil takšnega varivca vse preveč ozko usmerjen. Zato so za svoje potrebe nekatera večja podjetja v Sloveniji sama ustanovila interne varilske šole, ki trajajo tri leta in iz njih prihajajo KV varivci različnih usmeritev. S tem so podjetja zase rešila problem KV varivcev, vendar za širše potrebe slovenske industrije rešitve še ni. Kot v celotni slovenski predelovalni industriji se zato tudi pri nas soočamo s problemom pomanjkanja KV varivcev širšega profila. Druga težava je, da varivci z opravljenim tečajem čisto obvladajo le opek spekter varilnih postopkov; pač samo tiste postopke, za katere so se priučili. To povzroča, glede na to, da je varilno področje pri

nas širše, določene težave. Takšne varivce je treba dodatno priučiti, to pa zahteva dodatne napore in stroške TOZD.

Neurejeno izobraževanje varivskega kadra pri nas ima globoke posledice v slabem vrednotenju varivčevega dela; v odrekanju tistega položaja, ki mu po pomenu pripada. Takšno stanje je sicer mogoče delno izboljšati z moderno organizacijo varjenja in s sistematičnim internim izobraževanjem. To pa je pri nas v ESO zaradi pomanjkanja prostorov le delno izvedljivo. Potrebe po varilnih kadrih so bile v preteklosti že tako pereče, da smo sami, interno, šolali nekvalificirane delavce za priučene varivce in sami sestavljali tudi potrebno učno gradivo.

Zategadelj kratkoročni in dolgoročni program razvoja TOZD ESO zajema tudi varilno problematiko. Preselitev TOZD ESO na novo lokacijo in v nove prostore bo veliko pripomogla k realizaciji takšne organizacije varjenja, ki bo temeljila na modernih načelih. Saj moderna organizacija varjenja lahko eksistira le, če so dane prostorske možnosti. Sestavni deli moderne organizacije varjenja so namreč: urejen skladišni prostor dodatnega materiala, radiografski in metalografski laboratorij, varilnica za serijska, kosovna in specialna varjenja, vzdrževalna služba, oprema za termično obdelavo ter kontrola varjenja.

Čeravno nam sedanja prostorska stiska onemogoča realizirati zastavljeni plan organizacije varjenja, lahko trdimo, da smo že napravili prve in odločne korake za modernejšo organizacijo varjenja v novih prostorih, kar pa je bilo tudi nujno, saj jugoslovanski standard pred-

stajajoči kadrovske problemi pa niso specifični samo za našo TOZD, ki se prištevajo po kvaliteti materiala, ki ga vgrajujemo, v sam vrh slovenske kovinske predelovalne industrije. Z njimi se srečujejo v takšni ali drugačni obliki tudi druge industrijske delovne organizacije. To pa pogojuje vse večji pritisk slovenske industrije za ustrezno ureditev statusa ter šolanja varivcev in varivsko nadzornega kadra.

In kakšno je naše mesto na področju varjenja v slovenskem merilu danes?

Prehod iz remontne dejavnosti na malo-serijsko proizvodnjo je jasno nakazal problem posodobitve varilnega parka. Uvedba polavtomatskega in avtomatskega načina varjenja v zaščiti CO₂ plina in pod praškom, ki smo ga začeli uvajati pred 6 leti, je povzročil malo revolucijo na področju varjenja. Z njim smo občutno dvignili produktivnost in izboljšali kvaliteto varjenja, obenem pa zagotovili možnost serijskega varjenja barvnih kovin. Naša proizvodna usmeritev kaže, da imajo nekateri varilni stroji, ki danes niso docela izkoriščeni, še veliko perspektivo. Po številu in strukturi varilnih aparatov /1 elektrovarilni aparat na 5,8 zaposlenih delavcev; v podatek so všteti tudi električarji in vodovodni inštalaterji/ se uvrščamo med vodilne na področju varjenja v Sloveniji. Količina vgrajenega kvalitetnega osnovnega in dodatnega materiala znaša 70 %, in zelo malo je podjetij v Sloveniji, ki bi vgrajevala takšen % kvalitetnega materiala. Velik poudarek dajemo tudi trdemu reparaturnemu navarjanju obrabljenih strojnih delov in transportnih žlebov. Količina uporabljenih trdih in specialnih elektrod je tolikšna, da nas uvršča med največje odjemalce tega materiala v železarni Jesenice.

Za sklep lahko rečemo: nesporno je, da smo na varilnem področju v zadnjih letih napravili velik korak. Na pačno pa bi bilo, če bi se s tem zadovoljili, kajti tehnologija varjenja hiti s tako naglico naprej, da zahteva nenehno spremljanje in izpopolnjevanje varilne opreme in postopkov. Velik problem, ki ostaja še vnaprej odprt, pa je problem statusa KV varivcev in varivsko nadzornega kadra. To pa ni samo naš problem, ampak problem celotne slovenske industrije, ki se bo moral v najkrajšem času temeljito rešiti, da varivstvo doseže status, ki mu pripada!

Paberkovanje po našem sindikalnem športu

Ena črnogleda na račun organizacije

Anton Osolnik, dela v jamski mehanizaciji; vodja plavanja!

"Ne me slikati! Sram me je. Vsako leto je slabše. Letos do 3. julija nismo končali niti toliko tekmovanj, da bi lahko vkup spravili praznično sklepno slovesnost. Pravzaprav je res, da sem tudi jaz bolj malo delal; pač ni bilo prave organizacije!

Glede plavanja pa!

Tekmovanje v REK je že za nami /Rezultate smo omenili tudi v našem listu. - Op.ured./ Tekmovali pa smo tudi v občinskem merilu; 58 tekmovalcev je bilo, še kar dobre rezultate smo dosegli. Škoda je le, da iz REK ni tekmovala nobena ženska. 25-metrška razdalja, ki bi jo bilo treba preplavati, vendar ne bi bil prevelik napor za ženske, ko pa vem za prenekatere, ki vzdržijo neprimerno več. Plavalci - moški v REK računamo, da boste drugo leto tekmovali tudi ženske," se je še obrnil prek nas - na vas - "te boljšo polovico" kolektiva.

Dve pa nel

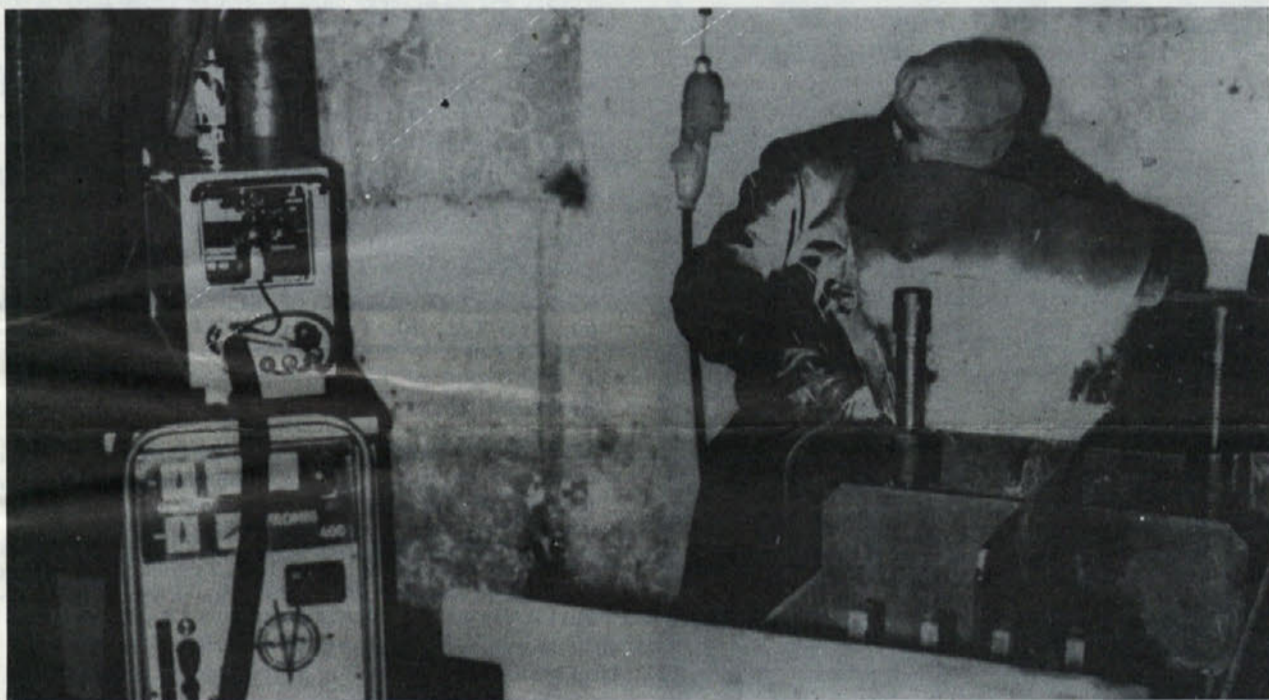

Jože Kožar, rudarski tehnik z odkopov VZHODA; obveščča, kdaj in kje so posamezne tekme!

"Iz jame je aktivna udeležba na tekmah slaba. Zaradi neresnosti sestavljalcev ekip, posebno športnih referentov. Problem je tudi primerjanje rezultatov ekip. Posebno v nogometu, ker v nekaterih ekipah igrajo nogometaši Rudarja, na primer v ekipi ESO - pa čeprav navsezadnje ta ekipa ni bila prva!

Drugače težav z organizacijo sedaj ni. Za nastop v ekipi se da zamenjati tudi izmena."

/Jože Kožar je tudi izvrsten vratar rokometne ekipe Velenja in odličan igravec namiznega tenisa - lani je bil občinski prvak./

IZ ELEKTROSTROJNIH OBRATOV - Polavtomatsko varjenje v zaščiti CO₂ /za masko Anton Kragolnik, KV rezkavec in varivec z 20 let delovnega staža pri varjenju

pisuje, da lahko podjetja opravljajo varilska dela za trg samo pod pogojem, če izpolnjujejo zahteve, kot so: predpisana varilna oprema, dane prostorske razmere, laboratorij za interno kontrolo, možnost termične obdelave ter ustrezen varivski nadzorni kader. Spričevalo o sposobnosti za varjenje, ki ga izda pooblaščen zavod v Ljubljani, namreč zajema vse navedene zahteve, in šele spričevalo je za proizvodno organizacijo osnova, ki ji dovoljuje opravljati varivska dela za trg. ESO to spričevalo sicer ima, vendar s pripombo, da lahko v sedanjih prostorih izdeluje le določene velikosti konstrukcij, to pa nas glede na potrebe tržišča ovira.

In še o našem varilnem parku! Razpolagamo s 50 varilnimi stroji za elektroobločno varjenje. Sestavljajo ga transformatorji, agregati, usmerniki, polavtomati za varjenje v zaščiti CO₂ plina, avtomat za varjenje pod praškom in uporovni aparat za točkovno varjenje. Za posebne namene uporabljamo še metalizirni stroj, visoko frekvenčni generator in Etaloy postopek. Avtogeno-varilnorezilni park sestavljajo varilne garniture, koptirni rezilniki in samohodni avtogeni sekatorji. Tako sestavljen varilni parkomogoča poleg namenske uporabe tudi izvajanje ostalih najzahtevnejših varilnih del. Pri uporabi dodatnega materiala smo predvsem orientirani na bazične, specialne in rutilne elektrode. Četudi imamo le 15 kosov polavtomatov za varjenje v zaščiti CO₂ plina, bo znašala letošnja uporaba VAC žice 20 ton. To jasno kaže visoko produktivnost in veliko izkoriščenost varilnih polavtomatov.

Vgrajevanje vse kvalitetnejšega osnovnega in dodatnega materiala v jamske transportne stroje, mehanizirano in ostalo podporje zahteva od varivskega tehničnega kadra vse večjo angažiranost ter nove tehnološke prijeme varjenja. Takšni tehnološki prijemi tesno združujejo varjenje s termično obdelavo. Kompleksna problematika varjenja zahteva torej novi profil varivca in varivsko nadzornega kadra; profil s širšim horizontom znanja. Na-

Izidi tekmovanja posameznikov v mini golfu

Kot že nekaj let je hotel Paka tudi letos ob dnevu rudarjev na igrišču ob Velenjskem jezeru organiziral tekmovanje posameznikov v minigolfu. Rezultati: 1. Teodor Jelen /126/, 2. Janko Dobnik /131/, 3. Ivan Slemenjak /131/, 4. Jože Zajc /132/, 5. Jože Silovšek /133/ in 6. Maks Dobnik /135/.

Med ženskami je zmagala /dosegla najmanj negativnih točk/ Marina Jelen /132/.

Ojsteršek

Sodelujte s prispevki pri svojem glasilu!

Po sklepu izvršilnega odbora DS REK za kadrovske in socialno politiko z dne 9. 7. 1974 se je tudi nagrajevanje izboljšalo - za vrstico objavljenega prispevka je zdaj nagrada od 60 do 130 par /preje od 30 do 65 par/.

Franc Miklavžina, električar v PGM; športni referent!

"Sindikalni šport se bo v REK šele razvil. Prave koristi so šele pred nami; pri rekreaciji in medsebojnem spoznavanju!

Pri nas, v naši TOZD, pa na veliko kaj samostojni ne moremo računati. Zato smo se na športnem področju združili z zaposlenimi v zunanjih obratih ter plastiki in delavnicah za izdelavo zaščitnih sredstev."

Končni rezultati tekmovanj v nogometu!

1. Klasirnica	7	6	0	1	35 : 11	12 točk
2. J. mehanizacija	7	5	1	1	21 : 9	11 točk
3. VZHOD	7	4	2	1	22 : 7	10 točk
4. ESO	7	4	1	2	25 : 10	9 točk
5. S. službe	6	3	0	3	21 : 20	6 točk
6. Z. obrati	7	2	0	5	8 : 29	4 točke
7. Avtopark	7	1	0	6	6 : 35	2 točki
8. ZAHOD	6	0	0	6	3 : 23	0 točk

Rezultati zadnjih dveh kolid

VI. kolo:		VII. kolo:	
I. meh. : AP	6 : 0	ESO : j. meh.	0 : 3 p.f.
VZHOD : DSSS	3 : 0 p.f.	ZO : Klas	2 : 4
ZAHOD : ZO	0 : 3 p.f.	AP : VZHOD	0 : 3 p.f.
Klas : ESO	2 : 1	DSSS : ZAHOD	/-/

p.f. - Tekma, dobljena brez borbe, ker nasprotne ekipe kljub prijavi ni bilo.

/-/ Do tekme ni prišlo, ker ob napovedanem času ne ena ne druga enota ni poslala ekipe. Zato v končni razvrstitvi ta tekma tudi upoštevana ni.

O zadnjih dveh kolid tekmovanja v nogometu je treba posebej omeniti zmago ekipe klasirnice nad ekipo ESO. Zaradi dveh spodrsrljav je namreč ekipa ESO v VI. kolu gladko izgubila in se zato v zadnjem kolu sploh ni prikazala na igrišču, ker je pač zapravila vse upe na skupno I. mesto, ki ga je držala do VI. kola.

Prav tako je treba opomniti na ekipo jamske mehanizacije, ki se je v zadnjih dveh kolid povzpela od skupnega 3. na skupno 2. mesto. Sicer pa je jamska mehanizacija letos nasploh, kot celota, zelo aktivna tekmovalna enota - v vseh 10 razpisanih športnih panogah tekmovanja. Že v predzadnji številki Rudarja, denimo, je viden njen uspeh tudi v kegljanju in namiznem tenisu.

Odbojka

Šport v j. mehanizaciji vodi Nande Korpnik, ki je tudi vodja odbojke v REK.

Ko smo zbirali rezultate o odbojki v REK, ga ni bilo v Velenju; bil je na dopustu. Zato mimogrede namesto naših povejmo rezultate I. kola občinskega sindikalnega tekmovanja v odbojki:

Vegrad : REK 2 : 0 / 15 : 0, 15 : 6/

Gorenje : REK 2 : 0 / 15 : 8, 15 : 6/
 Gorenje : KOC 2 : 1 / 15 : 8, 10 : 15, 15 : 12/
 Vegrad : KOC 2 : 1 / 15 : 6, 13 : 15, 15 : 6/

Turnir se bo nadaljeval v septembru. Naši so v tem kolu bili neuspešni zaradi odsotnosti nekaterih najboljših igravcev - vzrok; niso bili pravočasno obveščeni.

Slikal in podatke zbral Lojz Ojsteršek, DSSS

Arličeva nogometna četa /ZGORAJ/ med odmorom v tekmi z ESO v VI. kolu - potem ko je že vedela, da za nogometaše ESO /SPODAJ/ ni rešitve.

Dvoboj naših s šahisti iz Dehrna, ZRN

Naša šahovska sekcija je odigrala v četrtek, 1. avgusta, prijateljski dvoboj z ekipo TURM - iz DEHRNA /Zvezna republika Nemčija/ in srečanje izgubila z minimalno razliko; rezultat je bil 3 1/2 : 4 1/2. Gostje iz Nemčije se bodo na svoji turneji po Sloveniji srečali še z ekipo Žalca in ekipo Lesc. Gostujoče šahovsko društvo igra doma v prvi šahovski ligi, zato lahko naš tesen poraz z njim smatramo za uspeh.

Rezultati dvojic:

1. Heimerl - Repše	1 : 0
2. Moghadam - Cvar	0 : 1
3. Gielow - B. Brešar	1/2 : 1/2
4. Fajzbender - Softić	1 : 0
5. Stein - T. Vedenik	1 : 0
6. Albrecht - F. Nežmah	0 : 1
7. Neugebauer - Pukšič	1 : 0
8. Loer - D. Kristan	0 : 1

S srečanja pogledjmo še zanimivo partijo, ki sta jo na drugi šahovnici odigrala naš drugokategornik Cvar in mojstrski kandidat Moghadam iz ekipe TURM!

Beli: Cvar
 Črni: Moghadam

Sicilijanska obramba.

1. e4 c5, 2. Sf3 Sc6, 3. Sc3 d6, 4. d4 c:d4, 5. s:d4 sf6, 6. Lg6 e6, 7. g3 Le7, 8. Lg2 Da5! Pričakovana

teoretska poteza. Beli se odloči za mirno nadaljevanje. 9. S:c6 b:c6, 10. Ld2 Tb8, 11. b3 Da6, 12. De2 0-0, 13. 0-0 e5? To je bila slaba pozicijska poteza.

14. D:a6 L:a6, 15. Tfd1 Tfd8, 16. Lf1 Lc8? Slaba poteza; črni bi moral vzeti lovca.

17. Le3 c5? Črnemu skoraj ne preostane boljša poteza.

18. Lg5 g6! /Ne gre S:e4 zaradi 19. L:e7 S:c3, 20. L:d8 S:d1, 21. Lc7 Tb7, 22. L:d6 Sc3, 23. L:e5. Beli bi imel močan lovski par in kmeta več./

Zato 19. L:f6 L:f6, 20. Sd5 Kg7, 21. Td2 Lb7, 22. S:f6 K:f6, 23. f3 Ke7, 24. Lc4 Lc8, 25. Kf2 Le6! Črni gre na menjavo, vendar beli močnega lovca ne menja in se umakne.

26. Lf1 f6, 27. Ke3 g5, 28. g4 Td7, 29. Td1 Th8, 30. h4! Beli začneja z napadom, ki črnemu da veliko misliti.

30. ... h6, 31. Th2 Tf8, 32. Lb5 Tb7, 33. Lc6 Tc7, 34. Lb5 Tb7, 35. Le2 Kd7, 36. h:g5 h:g5, 37. Th7 + Tf7, 38. Th8 Kc7, 39. Td1 Kb6, 40. Td8 Tbd7, 41. Th8 Kc7, 42. T:d7? Beli je v časovni stiski in ne vidi boljše poteze Tc8 +, vendar je tudi tako igra za belega dobljena.

42. ... L:d7, 43. Ta8 Kb7, 44. Th8 Le6, 45. a4 d5, 46. e:d5 L:d5, 47. Td8 Le6! Dobra poteza; ne gre Kc6; ker sledi Lb5 in črni izgubi lovca.

48. Ld3 Ld7! Dobra poteza, vendar tudi ta ne reši črnega pred velikimi problemi.

49. Le4 + Lc6, 50. L:c6 K:c6, 51. Ke4 Kc7, 52. Ta8 Kd6, 53. Kf5! Pozicija črnega je popolnoma izgubljena, vendar zaradi slabega časa belega še vedno nadaljuje z igro.

53. ... c4, 54. b4 Tb7, 55. c3 Th7, 56. Tc8 Th3, 57. Ke4 Th1, 58. T:c4 Ke6, 59. Tc6 + Ke7, 60. Kf5 Tf1! Dobra poteza črnega, vendar se beli ne da ujeti v zanko zaradi Tc7 + Kd6, T:a7 T:f3 + - in partija je remi.

61. Ke4 Te1+, 62. Kd3 Td1 +, 63. Ke2 Td7, 64. Tc6! To je poteza, ki takoj konča partijo.

64. ... Kf7? Črni nima boljše poteze in nečastno nadaljuje z igro.

65. Ke3 Ke7, 66. Ke4 Kf7, 67. Kf5 Ke7, 68. Te6 + Kd8, 69. K:f6 Td3, 70. T:e5 T:f3 +, 71. K:g5 T:c3, 72. Ta5 - 1 : 0!

Še to!

Moghadam je mlajši igralec perzijskega porekla, ki že dalj časa živi v Nemčiji. Je stalni član ekipe TURM in je na odprtem prvenstvu K8lna zasedel drugo mesto.

Z dobro igro in remijem Borisa Brešarja smo dosegli neodločen rezultat na prvih treh šahovnicah in smo to srečanje le zaradi slabe igre srednjega dela ekipe izgubili.

Za šalo in zares

Legenda o nogometnem sejmju

Svetovno prvenstvo v nogometu je minilo brez večjih zapletov. Vsak je dobil toliko denarja, kot zasluži. Zaradi ugodnega tečaja marke so naši dobili v dinarjih več, kot so zaslužili. Nogometaši niso krivi, če dinar slabo stoji in je potrebno pri izplačilu upoštevati tudi inflacijski faktor.

Pa kaj denar! Input kot pravijo sociologi, ni problematičen. Problematičen je output, se pravi, goli, ki jih damo - nogometni proizvodi, ti so maloštevilni. Nizka produktivnost, ta nas vedno vleče nazaj. O, brcamo še kar, brcamo, vendar tega ne moremo plasirati na svetovnem nogometnem tržišču. Zato bo morala naša reprezentanca manj "inputirati", pa več "outputirati". Ampak, kot zavestni državljani bomo poskrbeli tudi za to. Če nismo mogli oddati dovolj golov drugim reprezentancam, jim bomo pa dali nekaj nogometašev. Na ta način se najlažje maščujemo. Jih bomo pa vsaj ohromili, če jih že nismo premagali. In to je dolgoročna taktika. Tako bodo mnoge reprezentance prišle na naslednje prvenstvo vsaj oslABLJENE.

Da bi izboljšali kvaliteto doma in da bi v popolnosti obvladali kadrovske politike, bi morala naša reprezentanca inputirati namesto milijonov kakšnega Beckenbauerja, Cr8ifa, Wogsta ali Mullerja. Nasploh pa bi morali v na-

ši Nogometni zvezi izvršiti več amputacij. Ja, ampak milijone, te bomo morali še vedno izdajati, ker bi sicer postali preveč prodorni, in znalo se bi že zgoditi, da bi publika vpila: "Nehajte, plavi - namesto dajmo, plavi!" To pa bi bil popoln fiasko.

Pa še drugo prednost imajo ti milijoni, Kdor ima denar, temu ni potrebno delati in mu prejemat socialne podpore. To pa je že veliko več, kot želimo, kajti s tem se kvalitete lastnosti spreminjajo v kvantiteto. S tem poraste povprečni dohodek na prebivalca. Če jih ima sto dva milijona dohodka na leto, deset pa trideset milijonov, je to v povprečju že okoli 3000 dolarjev, kolikor znaša dohodek v razvitih državah. Ni malenkost izravnati družbenega povprečja. In takšnim naporom je potrebno dati priznanje.

je obregnil ob nerodneža, "nocoj si pa takšen kot presran skovik. Bajto prodaj ali pa babnico obesi v zelh kamro, drugače ti bo še možgane skozi črevesa potegnili."

"Cepiti jo daj," je dodal svojo porcijo Štefan, "ali pa ji kupi recinusa, da jo malo prežlajdra."

"Zapri svoj čepun", se končno odreže Ivč. "Sebe poglej. Takšen si, kot da bi imel prestradanega krokarja namesto glave nataknenega na vratu. Same čeljusti so te. Kot nilskega krokodila! Tace pa se ti šibijo kot poklačeni kokoški."

"Ti, ti rajši kupi svoji babnici malo rudninke, da ne bo začela kokodakati," se je začel braniti Ivč.

Stikalist je zaprl vrata, dal signal svojemu 360 metrov

Okrog enim je Štefanova žrtev začela čudno zevati in se postavljati na glavo. Štefan se je samo muzal, prvopisani pa je začel preverjati, če se ni morda pojavil plin.

Vendar bencinka ni reagirala, Štefan pa je pripomnil, da na čik bencinka najbrž sploh ne reagira. Moštvo se je zasmajalo. Vsi so začeli siliti v bledega kamerada in ugotovili, da je požiral ne le slino, v kateri se je razmočil tobak, ampak da je navsezadnje pogoltnil še čik. Resno so ga vprašali, ali ni večerjal morda kakšnega zelenega sadja, ki bi bilo vzrok slabosti. "Nisem, le preveč hercegovca sem si privoščil," je zmučen odgovoril kamerad. "Preveč sem ga slinil ..."

/Se nadaljuje/

DA SE NE POZABI! Na sliki je spominski posnetek z nogometnega srečanja med moštvom našega samskega doma in ekipo "Judenburg" /Avstrija/ 16. junija letos na stadionu ob Velenjskem jezeru.

Tekma se je končala z rezultatom 6 : 1 za Judenburg. Vendar: hud poraz nogometaše našega samskega doma ni kdove kako prizadel, saj je bila to njihova prva "mednarodna" tekma.

Kapetan njihovega moštva Mirko Labus /drugi z leve v sprednji vrsti/ je bil tisti dan celo najboljše volje - kar pa ni imelo s tekmo, še manj pa s porazom njegove enajsterice, nobene zveze. Tiste dni je namreč dobil lastno družinsko stanovanje REK in s tem tudi "družinsko perspektivo" v Velenju. Kar nas je, ki se kaj spoznamo na te stvari, mu želimo vse kaj drugega, kot da bi mu bilo žal. Saj, Mirko si to zasluži: že od leta 1964 dela, baje zelo pridno, pri sanacijah v stebru 8, dolgo je bil tudi zagnan športni organizator v samskem domu /zaradi že omenjene "perspektive" ga je zamenjal Hasan Hankič/, pa tudi drugače je v redu človek.

Kakorkoli že, ko je rekel: "Največji dogodek v mojem življenju je bila dodelitev družinskega stanovanja!" - smo mu verjeli in privoščili.

Če bi nogometne reprezentance, ki so igrale na letošnjem svetovnem prvenstvu, razdelili na kakovostne razrede, bi bila naša reprezentanca nedvomno odlična v G razredu.

Že kot osmouvrščeni na svetovnem prvenstvu bomo dali v tujino skoraj ducat igralcev. Če bi bili prvi, pa bi odšla verjetno kar celotna prva zvezna liga. Ljubitelji domačega nogometa so lahko zadovoljni, da ni prišlo do te porazne fluktuacije ...

Tone Šeliga

Tone Šeliga

KROKIJI O GRENKEM ZNOJU

Zeleno sadje

Zbadajoč drug drugega, rudarji vstopajo v kletko, ki se za vsakim vstopajočim za milimeter posede. Nekdo se je z napol odpeto bluzo ujel za kljuko vrat in zarobantil, ker si je obdrgnil rebra. Z druge strani kletke mu nekdo zabrusi: "Jutri te naj pripelje sama, sicer si boš odtrgal še one pod trebuhom."

Sedaj so priliko izkoristili še drugi in stegnili jezike. Vsak je hotel izreči čimbolj učinkovito zbadljivo in prezračiti svoj zaležani jezik.

Franc je izpljunil celo zalogaj tobaka, ki ga je pravkar oslinil, da ne bi zamudil knapovskega obrada. "Ivč," se

"podpostavljenemu" in se spustil v pogovor z zehajočim znancem.

Doli v globini je moštvo nadaljevalo opletanje z jeziki. Drug drugemu so dajali nasvete, kako naj ohrani ženo v najboljši formi glede na svoje zahteve in ponudbe.

Ko se je moštvo vzpenjalo po vpadniku, je opletanje z jeziki pojenjalo, da ne bi dvignili še več prahu. Starejši rudarji so odmotavali vrečke s tobakom in prežvekovali prve zalogaje. Zračni tok je prinesel vonj mešanice žganja in tobaka. Vsi, ki čakajo, so mahoma okrenili glave. "Kamerad, malo ga boš pa dal," se je vseprek začelo prerekanje, kdo naj dobi v žganje namočen čik, da mu ne bo treba založiti lastnega - suhega, ki se drobi kot posušen lovor.

Potlej je tudi medsebojno prerekanje pojenjalo. Tu in tam je kdo bziknil rjavo slino, ki je med obračanjem jezika dodobra namočila zalogaj.

Novinci, nevajeni knapovskega žvečilnega gumija, so se brezizrazno spogledovali. Eden njih je s čelado zadel v podboj in se ob tem spotaknil še ob kos premoga. Evgidi mu je zabrusil, da naj raje gleda pod noge, ne pa v strop, da mu ne pade kakšna zvezda na glavo. Sicer pa so mu zvezde že zaplesale pred očmi.

Ko je moštvo prispelo na delovišče, je prvopisani seznanil novince z varnostnimi predpisi za delo in pojasnil, kje najdejo material in orodje. Pri tem ni pozabil poudariti, da se kljuka za ročno poganjanje transporterja dobi na "povratni".

Štefan je ponudil svoj žvečilni. Tudi eden od novincev je stegnil roko. Štefan mu je odrezal zalogaj in ga podučil, kako se čika. Kamerad je založil in spačil obraz, kot da bi vtaknil v usta morskega ježa. Od začetka ni in ni mogel požreti sline, kot mu je priporočil Štefan. Žal mu je končno le uspelo. "Niti ni tako težko," si je rekel, "samo zobe je treba stisniti."

Sindikalni izlet rudarjev v etaži na koti 21 VZHODA

Pri večini rudarjev je zadnja leta zamrlo organiziranje sindikalnih izletov. Prišlo je že v navado, da skromna sredstva, ki jih imamo za ta namen od sindikalne članarine, porabimo ob koncu leta v najbližji točilnici. Pač zato, da bi nam ne zapadla. Le redki so še, ki si želijo skupaj preživeti prost dan zunaj Velenja. Rudarji v etaži na koti + 21 VZHODA smo si želeli. Zato smo izlet organizirali tako, da bi imeli od njega čimveč. Za organizacijo smo sestavili tričlanski odbor, ki je pripravil program in zbral denar. V sestavi Ivana Jakopa, Ignaca Jurkoška in Ivana Vranca je odbor svojo nalogo domiselno opravil.

V nedeljo zjutraj, 14. julija, sem tudi jaz prišel pred Tržnico, kjer je bilo zborna mesto. Pozdravil me je glas harmonike, ki jo je veselo raztegoval Slavko Kovše. Na njegove viže ni bilo težko čakati na avtobus. Sicer pa tudi ni imel več kot kakšno minuto zamude.

Odpeljali smo se v neznano. Pestila me je radovednost in povprašal sem šoferja, kam nas pelje, a se je spretno izgovoril, češ da nima določene poti; da vozi, kot mu vodja izleta reče na vsakem križišču.

Bilo nas je štiriinštirideset. Zato je bil avtobus zaseden do poslednjega sedeža.

Med vožnjo so nam najprej razdelili vprašalnike z ednim vprašanjem: "Kam potujemo?" Pod njim je bilo pojasnilo, da bo tisti, ki bo prav odgovoril, dobil darilo.

Čas za odgovor je bil na kratko odmerjen, in vsi smo mrzlično hiteli z ugibanjem in pisanjem. Ob oddajanju lističev smo ževdili, da gremo nekam proti Celju. Tisti, ki so v odgovor na vprašanje o cilju izleta napisali Zgornja Savinjska dolina ali Gorenjska, so se za nagrado lahko kaj kmalu obrisali pod nosom - skrenili smo proti Dobrni. Pred Vojnikom so potlej padle tudi stave. Eni so stavili na ovine v levo, drugi v desno. Bili so tudi taki, ki so zagovarjali teorijo, da bomo po velikem ovinku nazadnje "razjahali" pred Partizanko na Pohorju. Vendar, pri Slovenski Bistrici smo zavili na cesto za Ptuj, in kar težko bi popisal veselje tistih, ki so napisali na listič Ptuj, Jeruzalem, Borl ali katerega od teh krajev.

Avtobus je drvel med sončnimi polji koruze in pšenice. V Pragerskem nam je zastavil pot vlak. Med čakanjem smo se vedrili z opazovanjem družine štorcelj na bližnjem dimniku.

Ko smo se pripeljali v Ptuj, smo zavili na cesto proti gradu ter pristali v hladni senci mogočnih kostanjev. Opravki, ki so nas zatem povsem okupirali so bili naslednji! Uničevanje malic, ki smo jih vzeli s seboj. Ohlajevanje z "ječmenovim sokom". Ogled muzeja. Zapravljanje denarja za spominčke.

Ko smo se sprehajali iz ene muzejske dvorane v drugo, smo hočeš nočeš bili omamljeni od razkošja in bogastva fevdalne gospode. Še bolj pa smo strmeli, ko nam je vodič razkrival vrednosti posameznih starin. Po ogledu muzeja smo se na grajskem dvorišču fotografirali, potlej pa - kot sem že povedal - nakupili spominčkov, nazadnje pa znova užugali žejo, ki nas je v dopoldanski pripeki pošteno zdelovala.

Spet smo v avtobusu in se peljemo naprej. Po nekaj kilometrih vožnje je avtobus že v strmem pobočju Ptujске gore in nas pelje pod sam vrh. Odloži nas pred gostilno Čančar, kjer nam pripravijo izdatno kosilo in ponudijo domačo kapljico - tako pridelajo le na pobočjih tam okoli. Ko obed pospravimo, pridemo k podelitvi nagrade. Prevlada mišljenje, da ni nihče natančno uganil kraja izleta. Vendar črno na belem prevlada pristranost in nagrajenca sta Avgust Rop in njegova žena. Toda komu izročiti nagrado - njemu ali njej? Nazadnje povedo, da je listič izpolnila žena. Potlej hočemo popoldne preživeti v tej gostilni in zato se razživimo. Harmonikar Slavko neutrudno poziva na ples, dobi pa tudi pomagaveč za cel orkester: Ivan bobna s komicem po vratih, Hanza rožlja z jedilnim priborom, Švajgl si naredi ksi-

lofon z do primerne višine izpitimi steklenicami - mislim, da bi višine lahko bile višje. Potem zarajamo, da nas curkoma zalije pot. Pa ne vsi! Neplesalci se spotijo na drug način: ta v kuhinji pri loncih in pekačih, oni pri kuharicah, "lovci" pa gredo ven na oglede. Na kraju krajev je volk sit in koza cela, le bicek iz gostilničarjevega hleva je oglodan do kosti - škoda, bil bi lep simentalce.

Z zabavo smo končali, ko so nas opozorili, da se bo treba vrniti. V pesmi, smehu in resnih pogovorih smo se vračali prek Rogaške slatine, Šmarja in Celja. Videli smo tudi Kozjansko in posledice potresa. Spotoma smo se tudi tu in tam ustavili in kaj popili.

Toda, vsega zbranega denarja nismo zapravili. Spomnili smo se na sodelavce, ki so ostali doma in sklenili, da jim z ostankom denarja naslednji dan po šihu kupimo piva.

Rečeno - storjeno in naš sindikalni izlet se je končal v zadovoljstvo vseh. Maršikdo, ki ni hotel na izlet in je raje ostal doma, je obžaloval, da ni šel, ko smo se med delom pogovarjali, kako lepo smo se imeli. Da smo se imeli lepo, pa je največ zasluga organizatorjev izleta, zlasti pripravljalnega odbora - zato se jim za njihov trud in požrtvovalnost v imenu vseh udeležencev izleta iskreno zahvaljujem.

Feliks Zamuda

Rudarji iz etaže na koti + 21 VZHOD s "priveski" na dvorišču ptujskega gradu /Slikal F. Zamuda/.

"Pekel" vas vabi

Da ne bo kakega nesporazuma - gre za kraško jamo s tem imenom, ki leži 3 km severno od Šempetra v Savinjski dolini. Nadmorska višina 290 m.

Jama je edina na štajerskem področju, ki se ponaša z zelo bogatim kapniškimi okrasom in za vsa prevozna sredstva dostopno lego. Temperatura v njej je domala stalno 10° C. Prvič so jo začeli raziskovati leta 1969. Takrat so odkrili tudi njeno zgornjo etažo; v višini 20 m od tako imenovane spodnje jame.

Do danes je raziskane 500 m spodnje in 200 m zgornje jame. Po starih zapisih bi naj jama "Pekel" segala tja do Zgornje Ponikve in Velike Pirešice.

V vzhodnem delu jame so ponekod kapniki odnešeni. Ropanje kapnikov je šlo v preteklih obdobjih tako daleč, da so nazadnje morali podeljevati pravico za odnašanje kapnikov kot poseben privilegij. V Celju je cerkveni oltar, ki je izdelan iz kapnikov te jame. Kljub temu je jama še zelo bogata kapnikov.

Po nekaj metrih ob vhodu v jamo je na levi strani sigasta kaskada /kaskada - stopničast slap/, ki spominja na ovčje runo. Zanimivo je, kako je siga do višine vhoda v jamo preperela, više pa dobro ohranjena. Razlog je čisto preprost! Mrzli zimski zrak lahko le v višini vhoda prodre v jamo in povzroči zmrzovanje. Vemo pa, da led razkrajajo živo skalo, kaj še le nežno sigo. V prvem delu jame je strop srebrne barve. Na steni ob spominski plošči pa lahko vidite tudi zlato barvo. Na desni strani leži v ilo-

vici sigasti baldahin /baldahin - "nebo", denimo nad posteljo ali pri procesiji/, ki je rasel na stropu, postal pretežak, se odlomil in padel na dno, kjer ga je pokrila ilovica. Pri urejanju jame in odstranjevanju ilovice so baldahin našli v isti legi, kot ga lahko vidite sedaj. Dalje na levi strani lahko vidimo lepo oblikovano sigasto steno, ki spominja na zaporedne vodne slapove. Po poti naprej gremo čez most. Voda, ki teče pod njim, se imenuje Peklenščica; izvira kot potok v Ponikvi pod imenom Ponikvišča, v Lokah ponikne in po nekaj kilometrih podzemne poti prihaja na dan pod tem imenom.

Pekel, Peklenščica sta stari značilni mistični imeni. Edinstveno lep je tudi vhod v jamo. Skalovje tik ob njegovi odprtini daje s svojimi rogljastimi oblikami posrečeno podobo velikana, ki se sklanja nad njo.

Pri urejanju jame so naleteli tudi na človeške kosti dveh oseb iz dveh različnih obdobj; ene so verjetno iz sedanjega, druge pa po svoji stopnji mineralizacije kažejo na isto starost kot živalske kosti iz paleolitske postaje Babja jama. Zelo verjetno je, čeprav še ni potrjeno, da slednje pripadajo pračloveku.

Potem v notranjosti jame pridemo do kapniške dvorane. Njene stene so polne podpisov obiskovalcev. Najstarejši razločen podpis je iz leta 1848. Blizu njega je spominska plošča. Odkrita je bila v spomin na tragični dogodek v jami. Dne 26. oktobra 1969 se je pri raziskovanju zgornje jame po prav nesrečnem nak-

ljučju smrtno poškodoval ljubljanski jamar Anton Sulc, z jamarskim imenom Sulc. Bil je eden najperspektivnejših slovenskih jamarjev. Poleg domačih jam je raziskoval tudi mnoge tuje. Spustil se je tudi v tedaj najglobljo jemo na svetu - ŽUFRE BERZEL /fonetično - op. ured./ v Franciji, globoko 1 123 metrov.

Dalje nas pot po jami vodi skozi sotesko do sotočja. Od tod je prelep pogled nazaj na skalni steber, ki kot kamnit prstan oklepa okroglo luknjo, bivši jamski rov.

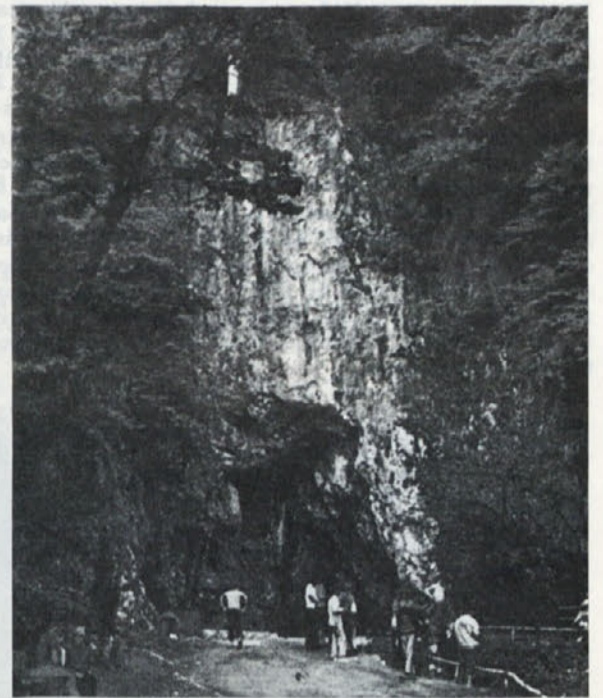
Pri sotočju!

Na levi strani priteka voda po stranskem rovu, ki ga raziskujejo. S stropa rova se košatijo stalaktiti, ki pa so, na žalost že pri dobrih dveh metrih dolžine odrezani, kar pa ni posledica ropanja kapnikov, pač pa različnih sestavnih plasti zraka, ki v višjih legah izločanje sige omogoča, v nižjih pa ne. Blizu vrha stene nasproti slapa so opazne značilne oblike - delo vode, ki si skozi razpoke šele pričinja dolpsti svojo podzemno strugo.

Pot se potlej dvigne v strmino stranskega suhega rova. Na njegovem dnu so lepe sigaste ponve, ki jih lahko primerjamo s ponvami v Križni in Škocjanski jami. Stene so prave geološke zakladnice. Rjavkast sigast parobek /parobek - štor po posekanem drevesu/ na skalni steni označuje, da je bila jama do tega roba zasuta z ilovico, ki jo je voda pozneje odnesla. Nižje v steni lahko dober opazovalec odkrije preseke okamenelih školjk.

Kapniška dvorana!

V njej nam narava poklanja vse svoje podzemno razkošje. Tam so kapniki, baldahini, zavese vseh mogočih barv; bele, rumene, rjave, sive in modrikaste. Čudovit je tudi pogled nazaj, kjer lahko opaziš vodni jamski rov. Nad njim se boči sigast napušč z lepo stensko kaskado. Na stropu pa že rasejo novi kapniki. Vidi se tudi, kako so se kapniki z leve in desne stene združili v sigast most, ki se boči nad potjo.

Levo zgoraj je velik stalaktit, ki izgleda kot šop banan. Prekrasen je tudi kapniški parobek v obliki starinske laterne.

Zgornja jama je še mnogo lepša od spodnje, ki smo jo opisovali. Pravzaprav pa niti slednje nismo opisali do konca, saj se nadaljuje še kakšnih 400 metrov. V tem delu sta šestmeterski podzemni slap in velika dvorana, do koder pa bo treba pot rekonstruirati. Računajo, da jo bodo prihodnje leto ...

Pridite in oglejte si ta prelep naravni muzej kraških pojavov. Pred vhodom v jamo, kjer Peklenščica poganja mlinsko kolo, ki so ga postavili kot zanimivost - žejnim po želji tudi postrežejo.

Ivan Jelen, odkopi RLV Škale

Dva sklepa delavskega sveta ESO!

Na seji DS ESO z dne 2. avgusta so med drugim sklenili:

- Konec avgusta bo delavski svet reševal prošnje članov kolektiva ESO za vračilo stroškov šolanja v šolskem letu 1974/75. Vsi v ESO, ki se bodo šolali in prošnji še niso oddali, pa jih nameravajo oddati, naj store to čimprej.
- Na prošnjo krajevne skupnosti Zavodnje krije stroške za elektroinstalacijska dela, ki so bila opravljena zanjo, v višini 700,00 din elektroobrat sam. /Po poslanem zapisniku/

Samoupravnim organom, organom DPO in delegacijam za SOB Velenje v TOZD in DSSS!

V kolektivu vse pogosteje slišimo kritiko, da bi se pri obveščanju o svojih sklepih, mnenjih in predlogih morali bolj posluževati Informatorja in Rudarja. Zato vam priporočamo, da zapisnike s svojih sej in sestankov pošiljate tudi v uredništvo obeh naših internih glasil /Kadrovsko-socialni sektor DSSS REK, soba 31/.

Svetujemo vam tudi, da v zapisnikih, ki jih boste poslali, označite, kaj vse bi po vaši presoji kazalo objaviti in do kdaj. /Uredniški odbor/

RUDAR - Glasilo kolektiva Rudarsko-elektroenergetskega kombinata Velenje, naslov splošne uprave: Velenje - Rudarska 6, telefon h.c. 85 020
 Za organizacijo izdajanja in urejanje skrbi začasno 8-članski uredniški odbor: Alojz Lipičnik /predsednik - RLV/, Franc Švener /delegat - RLV/, Miha Pevnik /delegat - ESO/, Pavel Mejša /delegat - RLV/, Rafael Batič /urednik/, Silvo Pešak /odgovoren za tisk/, Teodor Jelen /odgovorni urednik/, Tone Šeliga /odgovoren za zvezo z neposrednim obveščanjem/
 Stalni sodelavci uredniškega odbora: Romana Misja /tajnik glasila/, Lojz Ojstršek /fotoreporter/
 Zunanji sodelavec za fotografske storitve: Ludvik Fujs
 Naslov uredništva: Velenje, Prešernova 5 /kadrovsko-socialni sektor, soba 31 - telefon interno 260/
 Tiska TOZD TISK - Velenje, Potova 10 • Glasilo prejema vsi člani kolektiva brezplačno • Izhaja 1-krat mesečno in po potrebi • Naklada v višini staleža zaposlenih + 50 izvodov

Srečno!